

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt

Posamezni izvod 7 šilingov
mesečna naročnina 25 šilingov
celoletna naročnina 250 šilingov

P. b. b.

LETNIK XLI.

CELOVEC, PETEK 28. NOVEMBER 1986

ŠTEV. 48 (2304)

Državnozbornske volitve 1986: Volilni preobrat po avstrijsko Nazadovanje velikih strank – podvig FP – uveljavitev ZAL

Mocku in njegovi ÖVP pri državnozbornskih volitvah absolutno napovedani preobrat ni uspel. SPÖ je obdržala relativno večino, čeprav je tudi ona utrpela hude izgube. Izgube SPÖ in ÖVP pa so šle predvsem v prid FP, katere glavni kandidat Haider je poleg napenjanja nemškonalne strune znal vnesti v volilni boj tudi krepko porcijo socialne demagogije in populistično izražene kritike na račun „starih strank“. Drugi zmagovalci nedeljskih volitev je bila Zeleno alternativna lista, ki je v vseavstrijskem merilu dosegla 4,82% glasov, s tem pa le za 74 glasov zgrešila deveti mandat. Povsem različni so bili rezultati KPA, ki pa je v vseavstrijskem merilu prvič spet uspela povečati število svojih glasov.

Kot vzrok za izgube SPÖ je npr. koroški deželni glavar Wagner navedel dejstvo, da sta se SPÖ in ÖVP medseboj preveč bili, medtem „ko smo zamudili,

Po državnozbornskih volitvah – izjave v prostorih deželne vlade: Wagner (SPÖ), Scheucher (ÖVP), Freunschlag (FP) in Karel Smolle (ZAL).

da se na levi in desnici nekaj premika“. Sicer Wagner ni hotel priznati, da bi se bila vsaj SPÖ premalo jasno in ofenzivno ogradila od FP, vsekakor pa dokazujejo tudi že prve raziskave zadržanja volilcev, da je prav ta manjkajoča diferenciacija imela svoje posledice v nadpovprečnem prirastku za FP. Začudi pa dejstvo, da tudi po objavi rezultatov nista imela ne Vranitzky ne Mock kaj povedati o tem, da je volilni izid v bistvu potrditev „hoje za Haiderjem“, oz. „hoje na desno. To je zaznala kot edina le Meissner-Blau, ki je kljub uspehu svoje liste ta premik na desno jasno zabeležila.

Vprašanje bodoče vlade v teh dneh še vsekakor ni razčiščeno, čeprav je predsedstvo zvezne SPÖ že jasno izpovedalo, da se hoče truditi za veliko koalicijsko z ÖVP. V zvezni ÖVP prevladuje trenutno predstava o koncentracijski vladi (se pravi ob upošteva-

der sam pa si jasno dopušča odprte možnosti, čeprav včasih izjavlja, da mu je vloga opozicijskega politika prirojena. Za ZAL je očitno jasno le, da hoče biti prava opozicija (čeprav je Meissner-Blau že pred volitvami izjavila, da bi si znala predstavljati tudi to, da podpre manjšinsko vlado SPÖ). Toda prav opozicijski vlogi ZAL bi bili mogoči pozitivni preobrati (ZAL je dobila s osmimi mandati tudi pravico, da sama stavlja predloge in zahteve), seveda pa se bo moralo šele izkazati, v koliko bo ZAL res v stanju odigrati napredno opozicijo na vseh mogočih področjih družbenega življenja.

V tej situaciji „snubljenja“ in „kovanja“ predstav glede na novo vlado

tudi še ni govora o konkretnih osebah, ki naj bi bile vsaj po mnenju te ali one stranke na vsak način spet na ministerskih pozicijah. To je seveda tudi za nas koroške Slovence pomembno. Bo npr. dr. Moritz ostal minister za pouk? Ali pa perspektive na splošnem socialnem sektorju; kaj bo z Dallingerjem? Kaj bo s poddržavljeno industrijo, kaj z obdavčenjem 13. in 14. plače, kaj s karentnim dopustom tudi za moške, ...?

Od ÖVP propagirani preobrat se torej ni docela uresničil. Vsaj zaenkrat še ne. Ostaja pa vsekakor še naprej odprto, v koliko ne bo kakršnakoli koalicija le vsaj korak za korakom začela uresničevati te konservativne in proti interesom delovnih ljudi naperjene zamisli. Kakšno ceno bi bila npr. SPÖ pripravljena plačati za veliko koalicijo? Nevarnost, da se prav zakonodaja na socialnem sektorju še naprej zaostri, je vsekakor akutna. Še prav posebej zdaj, ko smo zabeležili ob izidu volitev splošni premik na desno. Vprašanje je tudi, v koliko bo uspelo ZAL, pa tudi vsem ostalim naprednim in alternativnim silam, uveljaviti se, v koliko bo mogoče prav v skupnih akcijah res opozicijskih sil zatreti oz. zaustaviti napade na preostanke naprednih dosežkov iz preteklosti.

Prav to velja seveda tudi za manjšinsko vprašanje. V vrstah ZAL je prišel tudi Karel Smolle v parlament. Gotovo dosežek da je kandidirala kaka lista na izglednem mestu tudi Slovence, vsekakor pa tudi šele začetek. Jasno je, da bo Smolle v parlamentu prišel vsaj v manjšinskem vprašanju v hude spore z drugimi strankami. Važno pa bo vsekakor tudi, v koliko ga bo v parlamentu podprla vsa frakcija ZAL, še bolj merodajno pa bo, v koliko bo ZAL tudi v tem vprašanju uspelo povezati se z „iniciativami na bazi“. Le po tej poti bo mogoče namreč v vseh vprašanjih – torej tudi v manjšinskem – uspeli, se pravi zdiferencirati tudi gledanja in silnice znotraj ostalih parlamentarnih strank.

nima več. Zato pa se je okrepil tisti politik, ki absolutno obvlada populistične fraze in socialno demagogijo.

Si bosta SPÖ in ÖVP sedaj pustili dopasti, da jih bo Haider še naprej „gnal pred sabo“? Scheucher je to že potrdil. V zahvalo, da mu je FP odvzela glasove in da bo ljudsko stranko očito številčno FP kmalu prehitela, ji koroška ÖVP ponuja koalicijo – da se bo v fp-jevskem objemu zadušila? Tudi koroško

sveta in sodelovanje prizadete manjšine, staršev in učiteljev. Vsaj od socialistične stranke bi lahko pričakovali, da se še pred januarjem šolskim vrhom (kjer bodo zastopniki manjšine verjetno spet izključeni!) odpove populistični politiki Haiderja s tem da se izreče za šolske poizkuse. Samo po tej poti bo mogoče okrepiti vzgojo sožitja in uveljaviti strokovno delo. Sicer se socialistom sploh ni treba več čuditi, če se bodo naprej krepili demagogi!

„Da skupna šola ne bo padla...“

socialistično vodstvo se ne odgrajuje preveč od FPÖ.

Kar je dunajski Kurier po volitvah ugotovil o obeh velikih strankah nasploh, velja tudi za manjšinsko vprašanje: „S populističnimi frazami so negativne sile pridobile protestne glasove. Bo to obe veliki stranki streglo? Bosta v stanju najti poti, ki jim bodo Avstrijci zaupali? Verjetno je to zadnja priložnost.“

Strokovnjaki in demokratična javnost se že leta upirajo (mo) ločevalni šolski politiki. Nešteto krat smo predlagali izvedbo šolskih poizkusov, ustanovitev izobrazbenega

Tudi v manjšinskem vprašanju je za veliki stranki sedaj še zadnja priložnost, da se odločita za avstrijsko rešitev manjšinskega vprašanja ne pa za nemškonalno pot. Po drugi poti bo naprej diktirala FPÖ. Po prvi se SPÖ in ÖVP lahko še „rehabilitirata“. Če hočeta.

V preteklosti se je vedno uveljavil tristrankarski pakt. Je kaj upanja, da bi velika koalicija prenehala tudi s politiko tristrankarskega pakta? To bi seveda tudi pomenilo, da stranke najdejo nov odnos do zastopnikov obeh osrednjih organizacij in njihovih predlogov.

Koroških znakov za to še ni. „Relativni“ Leopold Wagner sicer izrablja prodor Karla Smolleja v parlament za to, da bi se otrešal še zadnje odgovornosti za manjšino. Namesto da bi se odgrajeval od FPÖ, ponavlja svojo staro željo, češ, da predstavniki osrednjih slovenskih organizacij niso zastopniki manjšin, temveč samo še Smolle.

Najboljši odgovor bo, če obe osrednji organizaciji z odločnim in skupnim javnim nastopom demonstrirata življenjsko voljo slovenske narodne skupnosti, ki se z ločevalno politiko ne pusti potisniti v geto.

Pri tem bo svojo vlogo kot posrednik med zastopniki slovenske manjšine in avstrijskim parlamentom lahko prvič potrdil tudi Karel Smolle, ki bo prav v parlamentu ostale stranke moral opomniti, da se ne morejo izmakniti svoji odgovornosti za nadaljnji obstoj in razvoj slovenskih avstrijskih državljanov.

Gotovo pa ne bo šlo to na podlagi gesla „Skupna šola je padla“. Ne glede na to, da boj za ohranitev skupne šole še ni končan, in s tem geslo ne zajame trenutnega resnega položaja, – geslo ljudi ne mobilizira. Brez mobilizacije pa nobena parlamentarna politika ne bo uspešna!

V. W.

PREBERITE

na strani

2 **Konflikt v Tržaškem zalivu**

3 **Trubarjevi dnevi na Dunaju**

4 **Pevski zbor Metalke gostoval v Šentprimozu**

7 **Razstava o svetovno znanem slovenskem arhitektu Jožetu Plečniku**

8 **Zaključek nagradne akcije**

Volitve na dvojezičnem ozemlju

Na dvojezičnem ozemlju so prinesle državnozborske volitve (brez volilnih kart) naslednje rezultate (v oklepaju je zapisano število glasov državnozborskih volitev 1983): Vsega je bilo v dvojezičnih občinah oddanih 81.917 (77.323) veljavnih glasov. Od teh jih je odpadlo na SPÖ 41.202 (43.227), na ÖVP 21.617 (23.812), na FP 13.918 (6.180), na KPA 598 (679), na ZAL 4.313, Koroški zeleni pa so dobili 269 glasov.

Rezultati nekaterih posameznih občin sicer izstopajo (tako je npr. SPÖ v Bilčovsu še pridobila), toda na sploh lahko zabeležimo, da je izid volitev tudi na dvojezičnem ozemlju v splošnem trendu. Faseta je morda le to, da je SPÖ na dvojezičnem ozemlju nad vsekoroškim, ÖVP pa še pod vsekoroškim povprečjem, čeprav so procentualne izgube skorajda popolnoma identne. Prirastek FP je tudi na dvojezičnem ozemlju v bistvu v vsekoroškem povprečju (še pred kakimi 15 leti je imela le borih 3%, danes pa 17%), hkrati pa je tudi pokazatelj za to, da je narodna diferenciacija – vsaj kar se tiče najbolj nemškonalcionalnih sil – v glavnem tudi na dvojezičnem ozemlju dokončana, in da imamo tudi na dvojezičnem ozemlju opraviiti s premikom na desno v prid Haiderjevi FP.

Tudi za KPA so pomenile nedeljske volitve na dvojezičnem ozemlju nazadovanje, medtem ko je ZAL uspelo (ne samo na dvojezičnem ozemlju) povečati število glasov v primerjavi npr. z deželnozborskimi volitvami 1984, ko sta kandidirali ALÖ in KEL na eni listi z deželnozborskimi volitvami 1984, ko sta kandidirali ALÖ in KEL na eni listi (4313:3370). Sploh kaže izid za ZAL na Koroškem, da ji prvič ni škodovalo, da so kandidirali tudi Slovenca, drugič pa dokazuje izid tudi to, da je prav angažiranost ZAL za ekološka in druga družbenopolitična vprašanja prinesla tudi na dvojezičnem ozemlju dodatne glasove.

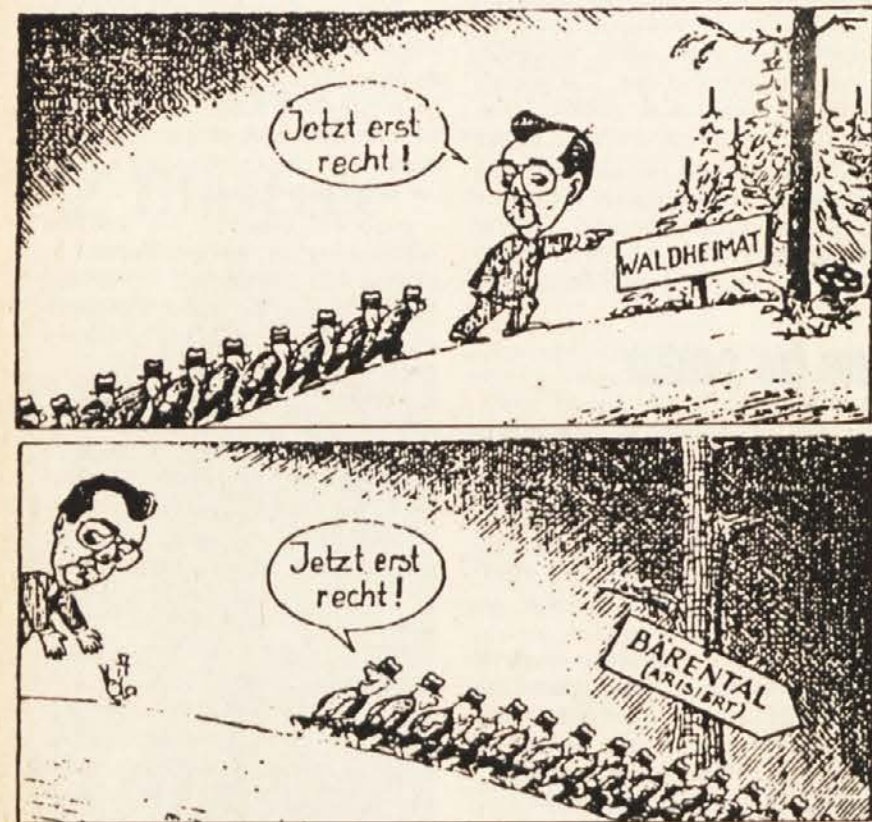
Po državnozborskih volitvah...

„Es war ein Tag der Niederlagen: Die Meinungsforschung verlor jegliche Glaubwürdigkeit, Franz Vranitzky zehn Mandate, Alois Mock sein politisches Leben – und Österreich durch die Winteroffensive Jörg Haider's Ansehen im Ausland.“ („profil“, 24.11.)

„Eine Elefantenhochzeit zwischen SPÖ und ÖVP ist wahrscheinlich, obwohl Österreich üble Erfahrungen mit einer großen Koalition hat...“ (zahodnonemški „Münchner Merkur“, 24. 11.).

„Die braunen Schatten im Land scheinen länger geworden zu sein...“ (švicarska „Basler Zeitung“, 24. 11.)

„Das politische Gesicht Österreichs ist mit diesem Wahlausgang nicht anziehender geworden.“ (nizozemski „de Volkskrant“, 24. 11.)

Wählerstromanalyse

Karikatur: Zehentmayr

(iz: Kleine Zeitung, 26. 11. 1986)

Izid državnozborskih volitev v dvojezičnih občinah

	SPÖ		ÖVP		FPÖ		KPA		ZAL
	drž. 1986	drž. 1983	drž. 1986	drž. 1983	drž. 1986	drž. 1983	drž. 1986	drž. 1983	drž. 1986
Bekštanj	2627	2773	1148	1296	830	389	37	49	252
Bilčovs	506	474	293	346	141	76	9	9	106
Bistrica v Rožu	925	1028	382	412	240	90	18	19	127
Borovlje	2728	3148	1055	1136	880	317	50	61	250
Čajna	859	850	341	363	282	168	20	22	30
Dholica	644	673	313	307	188	108	7	5	23
Djekše	267	232	239	272	106	44	1	3	40
Dobrla vas	2017	2069	1048	1102	477	181	20	21	168
Galicija	519	520	337	393	153	65	2	2	57
Globasnica	506	499	236	273	83	28	4	5	188
Grabštanj	746	796	563	638	352	140	3	2	35
Grebinj	879	951	901	1013	430	178	2	7	65
Hodiše	579	597	343	392	235	62	2	6	83
Kotmara vas	893	953	478	490	234	90	10	12	98
Otok	202	220	318	380	173	45	0	0	25
Pliberk	1712	1816	993	1104	471	208	31	34	526
Podklošter	2549	2725	845	946	808	302	127	135	132
Pokrče	772	787	440	461	310	99	3	3	35
Rožek	511	513	272	253	127	73	4	7	75
Ruda	541	519	300	297	159	80	3	4	31
Sele	285	291	80	100	6	3	4	6	122
Straja vas	465	520	313	341	129	52	9	3	44
Suha	373	385	267	288	102	19	3	2	41
Škocijan	1195	1196	784	861	337	149	11	13	214
Škofiče	699	771	312	332	210	86	5	8	60
Šmarjeta v Rožu	361	395	239	222	110	26	4	4	39
Šmohor	2148	2142	1426	1556	1098	795	10	11	130
Štefan na Zilji	692	704	413	476	139	58	2	5	21
Šentjakob v Rožu	1647	1751	473	561	412	175	49	61	263
Velikovec	3430	3551	2032	2371	1322	567	32	27	210
Vernberk	1442	1485	591	618	494	228	8	10	77
Vrba	2143	2354	1296	1475	1247	682	39	39	255
Železna Kapla	1310	1358	454	496	168	73	33	41	142
Žihpolje	342	347	417	408	207	75	2	3	49
Žitara vas	796	802	320	352	176	54	10	3	134
Žrelec	2156	2225	849	870	702	256	16	29	129
Beljak mesto	19136	19906	8444	9538	6521	3232	425	459	1273
Celovec mesto	26140	28272	17192	19609	12281	5190	413	483	2616

Izid volitev po okrajih

Celovec-dež.	15503	16724	9396	10122	6148	2389	185	231	1471
Beljak-dež.	20817	22147	8552	9378	8663	4652	443	501	1489
Šmohor	5405	5325	4711	5242	2728	1820	32	44	245
Velikovec	13545	13898	7911	8822	3984	1646	152	162	1816

Dežela Koroška – všteti volilce/ke z volilno karto

	170703	181497	98453	109949	75736	36775	2342	2562	13698
--	--------	--------	-------	--------	-------	-------	------	------	-------

TRŽAŠKO PISMO

Pavel Stranj: Dolgi odmev strel v tržaškem zalivu

Doslej se je (zlasti ob nedavni XI. obletnici osimskega sporazuma) večkrat ponavljalo, da je treba čim prej rešiti še preostala nerešena vprašanja med Italijo in Jugoslavijo. Ta vprašanja so: dokončna ureditev položaja obeh manjšin, italijanske v Jugoslaviji in slovenske v Italiji; zgraditev avtocestnih povezav med Trstom, Gorico in osrednjo Slovenijo ter problemi ribištva na Jadranu. Pri tem se je ribištvo navadno navajalo na koncu vsaj Slovenci smo bili tako navajeni. Prejšnji teden pa je ribištvo prešlo na prvo mesto, na nepričakovan in tragičen način.

V tržaškem zalivu je italijanski ribiški čoln lovil v jugoslovanskih teritorialnih vodah, ko ga je čoln jugoslovanske milice pozval naj mu sledi v Koper. Kapetan ribiškega čolna je skušal zbežati, patrolni čoln pa je oddal več rafalov. Večina strel je bila namerjenih v morje, pred bežečo ladjo, a nekaj strel je padlo tudi v njen prednji del, kjer ni bilo videti nobenega člana posadke, a ravno tam je pod palubo stal 24letni kapetan, ki je bil na mestu mrtve.

Ne glede na številne kršitve jugoslovanskih teritorialnih vod, je ribičeva smrt zelo bridko odjeknila na lokalni in tudi na mednarodni ravni. Ob odprti meji, kjer se veliko govori o sožitju, so strel na neoborožene ribiče spustili neprijateljsko. V soboto, 22. t. m. ko so

ribiča pokopali, je incident dobil že bolj jasne obrise tragičnega slučaja: na pogrebu je bil prisoten tudi koprski župan in svoje obžalovanje so poslale tudi jugoslovanske vladne strukture. Poleg teh formalnih dejanj, pa so bili storjeni prvi koraki, da se ribiško vprašanje čim prej temeljito razreši.

Odmev tistih rafalov je močno odjeknil tudi med Slovenci. Izstreljeni so bili le dan potem, ko je jugoslovanski zunanji minister zaključil dvodnevni obisk v Italiji. Dizdarevič je ob koncu obiska sprejel tudi slovensko enotno delegacijo, ki je dobila novo potrditev o odporih, ki obstajajo znotraj italijanske vlade, da bi osvojila načelo globalnosti glede slovenske zakonske zaščite. Enotna delegacija Slovencev v Italiji je o teh odporih sprejela, odnosno potrdila svoja stara stališča, že teden dni prej, 12. t. m., po stikih, ki so bili omenjeni v prejšnjem „tržaškem pismu“. Zaščitni zakon mora biti globalen po vsebini in ozemlju, predvsem pa ne sme omejevati že prejete obveze, kot se je zgodilo za obetanih 35 milijard lir (in ne 55, kot je pomotoma zapisano v prejšnjem pismu).

Incident na morju bi lahko skalil meddržavne odnose. Marsikdo se je bal te preveritve resnične želje po sodelovanju, še bolj pa strukturalizacije, ki bi jo lahko sprožile nacionalistične sile. Na srečo se je izkaza-

lo, da sta obe skrbi pretirani. Tržščani in zlasti mladina se niso odzvali na neofašistični poziv, da bi demonstrirali, zato se je desničarski poskus izjalovil. Izmed javnih ustanov, pa je razočarala le Goriška pokrajina, ki je odpovedala sodelovanje in prostore za knjižno razstavo o slovenskih protestantih. „Trubar je bil spet izgnan“, je komentiral Primorski dnevnik.

Toda neodviznost mesta, si je treba razlagati prej s pasivnostjo kot pa s kako višjo obliko zavesti. Dokaz za to trditev izhaja iz osrednjega tržaškega kulturnega dogodka v tem mesecu. Vrsta italijanskih in jugoslovanskih študijskih ustanov je med 13. in 15. novembrom organizirala v hotelu sredi mesta zgodovinski posvet na temo: „Trst 1941 – 1947: od italijanske agresije na Jugoslavijo do mirovnega sporazuma“. Vsebinska je bila torej kar se da aktualna, saj se o tistih letih še veliko govori in piše, zlasti o vozlih kakršni so: število izginulih med jugoslovansko upravo Trsta, maja 1945; eksodus Italijanov iz Istre v Italijo; odnosi med italijansko in jugoslovansko KP, itd.

Kljub aktualnosti, pa je posvet potekal ob očitni odsotnosti uradnega in neuradnega Trsta, da se vprašanjem, ki jih sicer hoče zlorabiti, v širokem loku izogne in s tem tudi odprti, strokovni razpravi zgodovinarjev obeh narodov.

Velik odziv Trubarjevih dnevo na Dunaju

Ne le v njegovi ožji domovini – na Dolenjskem in drugih krajih Slovenije, so se letos spominjali 400-letnice smrti velikega slovenskega reformatorja in očeta prve slovenske knjige, Primoža Trubarja – ampak tudi v tujini so obujali spomin na tega velikega humanista 16. stoletja. Posebne slovesnosti so se med drugim odvijale v Tübingenu, kjer je Trubar preživel svoja leta v izgnanstvu.

Trubar je ves čas svojega življenja bil prisiljen popotnik; tako ga je pot privedla tudi na Dunaj, kjer je bil vpisan na univerzi. Torej tehten vzrok, da so se tudi na Dunaju spomnili avtorja „Slovenskega katekizma“, in to v okviru „Trubarjevih dnevo na Dunaju“, ki so bili v času od 19. do 22. novembra letos v Palači Pallf v centru mesta. Kot prireditelji so vabili Kulturno-informativni center SFRJ, Avstrijsko-jugoslovansko društvo in celovška Založba Drava. Bojazen, da prireditelji med dunajsko publiko ne bo našla dovolj odziva, se je izkazala kot neumestna, saj so z zadoščenjem beležili pravi naval kulturno zainteresiranih ljudi, ki pa nikakor niso prišli samo iz vrst Slovencev, ki živijo na Dunaju, temveč tudi presenetljivo veliko število nemško govorečih obiskovalcev iz vrst kulturnikov in znanstvenih delavcev. Posebno je to prišlo do izraza na slavnostni akademiji v spomin na Primoža Trubarja, katere sta se poleg ambasadorja SFRJ na Dunaju, Miloša Krstiča udeležila tudi zvezni minister za znanost dr. Heinz Fischer in dunajski podžupan Erhard Busek. Kot predsednik Avstrijsko-jugoslovanskega društva je minister Fischer v svojem nagovoru podčrtal pomen Primoža Trubarja kot občečloveškega misleca, ki je za svoj čas daleč presegel duh vsakdanjosti.

Fischer je ob tej priložnosti tudi naglasil, da Trubarjevi dnevi na Dunaju potrjujejo tudi plodovit razvoj kulturnega in znanstvenega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo.

Slavnostna govornika akademik Milčinski, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter univ. prof. dr. Gerhard Neweklowsky s celovške univerze sta v svojih izjavah orisala življenje in delo, in sploh pomembnost osebnosti Primoža Trubarja. Akademijo je s svojim nastopom zaključila pianistka Dubravka Tomšič, in z izvajanjem del skladateljev Scarlattija, Chopina in Srebotnjaka navdušila številno občinstvo.

Film o Trubarju

Zaključek Trubarjevih dnevo na Dunaju je tvorilo predvajanje prazgodbe slovenskega filma „Heretik“. Žal je film razočaral – ne zaradi morebitnih umetniških pomanjklivosti (Polde Bibič je v vlogi Trubarja izvrsten) – marveč zaradi ponesrečene izbire časovnega obdobja Trubarjevega življenja. Kakor je v diskusiji bilo povedano, je na Dunaju predstavljeni film „Heretik“ – ki ga bo prevzela tudi avstrijska televizija – samo eden izmed številnih nadaljevanke, ki je posvečena prikazu Trubarjeve biografije.

Film, ki smo ga videli na Dunaju, bo na razpolago tudi v formatu 35 mm – torej tudi za kinematografe. Za ta namen so iz celote zluščili obdobje Trubarjeve vrnitve v Ljubljano, kamor so ga povabili kranjski stanovi kot superintendenta evangelijske cerkve, pa tja do njegovega ponovnega izгона iz Ljubljane. Verjetno je to obdobje eno najdramatičnejših v življenju reformatorja in prav zato tudi vabljen za pisanje scenarija. V nadaljevanju – ki prikazuje celotno Trubarjevo življenje in delo – je to obdobje gotovo važen del celote; za samostojen film o Trubarju pa je to obdobje njegovega življenja ponesrečena izbira.

Trubar – je za slehernega Slovence v prvi vrsti oče slovenskega pismenega jezika, oče prve slovenske knjige – in film, v katerem niti ena sekvenca kaj šele scena, ne prikazuje trenutka, ves trud, dvom, marljivost in končno tudi veselje, ko je ta prva slovenska knjiga zagledala luč sveta in prav tako tudi v nobeni sekvenci ne prikaže, kako je slovenski narod zagledal in sprejel to svojo prvo knjigo – tak film ni zadel Trubarjevega pomena. Takšen, kakršen je bil predvajan, je film ponesrečen torzo (morda) posrečene nadaljevanke.

Trubarjeve dneve na Dunaju je zaokrožila uspešna prodajna razstava knjig, ki jo je priredila Založba Drava. V ospredju so seveda stale vse nove izdaje knjig v zvezi s Trubarjem, hkrati pa je tudi dunajski publiko predstavila svojo zavirljivo založniško produkcijo zadnjih let, s katero je slovenski knjigi utirala pot na inozemski, zlasti še na nemški trg. S tako obširnim založniškim programom bi se lahko ponašala marsikatera druga avstrijska založba podobne velikosti. S to svojo dejavnostjo sledi „Drava“ Trubarjevemu izročilu: slovensko knjigo med ljudstvo.

F. Z.

Slovenski mladinski film v Celovcu

V okviru mednarodnih otroških in mladinskih filmov bo v Alternativnem kinu – v Wulfenien-kinocentru v Celovcu prihodnje nedeljo ob 16. uri predvajali slovenski mladinski film POLETJE V ŠKOLJKI

To je nov slovenski film za mladino, od osmega leta dalje, ki ga je zrealiziral Tugo Štiglic. V filmu, ki prikazuje zgodbo mladega Tomaža na počitnicah, ko mu je tudi v tem času najboljši prijatelj računalnik. Potem letlega mu uspe izslediti roparje školjk in jih izročiti roki pravice. Toda ob bojih z roparji računalnik uničijo in Tomaž ga ne more več vprašati za nasvet, zato se mora sam učiti in odločati o rečeh, za katere je vedno našel odgovor pri kompjuterju.

Film Poletje v školjki je prvi mladinski film Tuga Štiglica, ki ga je posnel po zgodbi Vitana Mala. Film je med mladimi obiskovalci našel navdušen sprejem, predstave so vedno razprodane, kar je najboljša potrdila o uspešnosti filma. Toda to še ni vse, kajti film Poletje v školjki je na mednarodnem festivalu v Giffoni prejel glavno nagrado žirije, ki so jo sestavljali otroci. To pa nekaj pomeni, saj so otroci odkriti in povedo, kaj jim je všeč.

Zato priporočamo, da si film ogleda čim več mladine iz Celovca in drugih krajev.

Slovenska prosvetna zveza in Slavistični inštitut vabita na

Trubarjeve dneve

na celovški univerzi od 9. do 11. decembra 1986

Spored

- Torek, 9. 12.:** ob 19. uri v avli otvoritev razstave knjig ob 19.30 uri (predavalnica II)
univ. prof. Gerhard Neweklowsky:
„Nastanek slovenskega knjižnega jezika“
- Sreda, 10. 12.:** ob 18. uri (predavalnica III)
prof. Jože Rajhman:
„Zgodovinski pomen Primoža Trubarja“
ob 20.40 uri Alternativno
(kinocenter Wulfenia)
film o Primožu Trubarju „Heretik“
- Četrtek, 11. 12.:** ob 20. uri v Mladinskem domu, Mikschallee 4
gledališka predstava
„Življenje in smrt Primoža Trubarja“
izvaja KUD „Primož Trubar“
iz Velikih Lašč
Avtor drame: Jože Javoršek

Med novimi revijami:

„Die Brücke“ štev. 3/1986

Slovenska koroška književnost in likovna umetnost danes brez dvoma sodita med tiste dejavnike, ki sooblikujejo celotno podobo umetnosti naše dežele. So faktor, mimo katerega danes nihče več ne more, in ga tudi več ne prezira. V tem oziru moramo resnici na ljubo zapisati, da koroška kulturna revija „Die Brücke“ in njena predhodnica mimo slovenskega leposlovja na Koroškem nikoli niso šle. Danes lahko samo dodamo, da skoraj ni več številke, v kateri slovenska umetnost na Koroškem v reviji „Die Brücke“ ne bi bila prisotna. To pa je hkrati tudi potrdilo o močni razvejenosti naše umetnosti, njeni kvaliteti in uspešnosti ne le na Koroškem, ampak tudi daleč preko njenih deželnih meja.

Nova, 3. številka letošnjega letnika „Die Brücke“, je spet odraz pravkar zabeleženega. Tu je namreč spet močno zastopan slovenski – celo vseslovenski umetnostni utrip. Tokrat dominira naš slikar in pesnik Gustav Januš, ki je v reviji predstavljen kot pesnik in slikar, pri čemer pride do izraza njegov uspešni prodor v nemški in romanski kulturni prostor! Kot slikar je Januš v reviji zastopan s številnimi reprodukcijami njegovih slik ter z objavami nekaterih pesmi, ki jih je v nemščino prevedel Peter Handke, v italijanščino in furlanščino pa Hans Kitzmüller. Januševe pesmi so iz zbirke, ki jo je založil Hans Kitzmüller v Italiji.

Drugi pomembni prispevek so pesmi Nika Grafenauerja, katerega pesmi je v nemščino prevedel Janko Ferk, ki se s tem uveljavlja tudi kot prevajalec. Janko Ferk je v „Die Brücke“ še zastopan s kratkim zapisom o literarnem delu Milene Merlak in Leva Detele, ki živita na Dunaju in sta znana tudi kot posrednika med literaturami sosednjih dežel.

Med prispevki, ki govorijo o koroških umetnikih ne kaže prezreti predstavitev samouka, vsestranskega umetnika Johanna P. Elbeja, ki ga poznamo kot graditelja samosvojega „gradu“ v Globasnici. O Elbejevem delu razglablja Del Vedernjak iz Podjune.

Tako je nova številka revije „Die Brücke“ poleg drugega branja zanimiva tudi za slovenske bralce, saj so prispevki objavljeni v izvirniku in prevodih, kar bralcu daje možnost primerjave originala s prevodom.

Glavna pozornost pričujoče številke je posvečena likovni umetnosti oz. arhitekturi, to pa pomeni, da je revija privlačna tudi za oko. Vsekakor priporočamo, da revijo vzamete v roke in jo pozorno pregledate njeno vsebino, ki sladokuscem umetnosti nudi marsikaj zanimivega.

Prihodnja številka, zadnja letošnjega letnika, bo izšla še konec tega, ali na začetku leta 1987.

Kunstverein für Kärnten (Umetnostno društvo za Koroško)
Künstlerhaus (Dom umetnikov), in Österreichgalerie
vabijo na otvoritev likovne razstave

Mlada umetnost iz Jugoslavije

v četrtek, 4. decembra 1986, ob 18. uri v Domu umetnikov v Celovcu. Uvodne besede bo imel priznan jugoslovanski umetnostni zgodovinar.

Obširna razstava bo odprta od 5. do 23. decembra 1986, in sicer v času od 10. do 13. ure in od 15. do 18. ure, ob sobotah od 10. do 13. ure. Ob nedeljah in praznikih ogled razstave ni možen.

Knjižna zbirka Mohorjeve družbe za leto 1987

Redna knjižna zbirka Mohorjeve družbe za leto 1987 vsebuje deset naslovov. To je vsekakor lepo število knjig, ki pa je povezano z jubilejem Mohorjeve družbe, ki letos slavi 135-letnico ustanovitve. Knjižna bera MD je bogata tudi po vsebini. Posebej pa je treba naglasiti, da je zbirka koroška oz. vseslovenska, da v le-tej ne prevladuje več literatura politične emigracije.

Koledar MD nudi celo vrsto izvirnih in zanimivih prispevkov o zgodovini slovenskega naroda, naravi, okolju, gospodarstvu, varstvu narave, šolstvu in vzgoji, umetnosti, književnosti ter raznih poročilih in znanstvenih razprav. Cena: šil. 80.

Pratika je priljubljena žepna izdaja s tradicionalnim vremenskim koledarjem za prihodnje leto. Sicer pa se pisci v Pratici ukvarjajo z vzgojo mladine, z raznimi koristnimi iznajdbami, s svetovnim jezikom esperantom in drugimi rečmi, zlasti družabnimi igrami in ugankami. Cena: šil. 43.

Vsak dan zdravilne rastline je knjiga Tatjane Angerer, ki jo poznamo tudi kot našo sodelavko, saj je v Slovenskem vestniku objavila že številne prispevke o zdravilnih rastlinah, je v svoji knjigi zbrala 64 rastlin, ki naj bi jih uporabljali v vsakdanjem življenju predvsem zato, da bi okrepili in ohranili zdravje. Angererjeva je svoje nasvete tudi mojstrsko ilustrirala, kar je za spoznavanje posameznih rastlin bistvenega pomena. Cena šil. 150.

Rešitev izgubljenih govori o verskih problemih. Knjigo je napisala krščanska filozofinja Tatjana Gorič, rodom iz Rusije, zdaj pa živi v Parizu. Cena: šil. 60.

Pozdravi ni knjiga, ampak kasete s

posnetki pesmi Hanzija Artača. Pesmi pojeta znana pevec Meri Avsenak in Oto Pestner. To je gotovo nekaj za vse, ki jim je blizu koroška glasbena ustvarjalnost, katero Hanzija Artač brez dvoma bogati s svojim ustvarjanjem. Cena: šil. 85.

Rojstvo v Betlehemu je otroška slikanica, v kateri češki ilustrator Štěpán Zavřel v besedi in sliki prikazuje kristusovo rojstvo. Cena: šil. 80.

V moji hiši gre za zbirko otroških pesmi, ki jih je napisala Dorli Hamerschall iz Szentjakoba v Rožu, ilustriral pa umetniški kritik dr. Ivan Sedej iz Ljubljane. Pesmi so napisane iskreno in bodo gotovo očarale mladega in starejšega bralca. Knjižico, ki je izšla kot sedmi zvezek vrste Mladi Korotan, je MD posvetila prof. Jožku Hutterju ob njegovi 85-letnici. Cena: šil. 49.

Iz mojih zvezkov je tudi zbirka pesmi domačega avtorja-samouka Antona Gabriela iz Leš pri Szentjakobu. Avtor preseneča s presenetljivo dobro pesniško obliko in govorico, s katero izraža bolečino koroškega Slovence. Spremnio besedo je napisal Vinko Ošlak, s fotografijami pa ilustriral avstrijski književnik Peter P. Wiplinger. Cena: šil. 60.

Stenski koledar 1987, katerega moto je „In memoriam“, je delo Valentina Omana, ki je v središče postavil človeka v svoji končnosti, minljivosti, časnosti in svoji brezčasnosti. Koledar je urejen v sedmih jezikih, zato namenjen tudi širšemu svetu. Cena: šil. 150.

Knjižno zbirko MD za leto 1987 je možno dobiti pri krajevnih zaupnikih in v knjigarni Mohorjeva v Celovcu. Cene posameznih knjig veljajo, če jih kupimo kot celotno zbirko, sicer so znatno višje.

Pevski zbor Metalke gostoval v Šentprimozu

Slovensko šolsko društvo v Celovcu, Slovensko prosvetno društvo „Danica“ in otroški vrtec v Šentprimozu so preteklo soboto vabili na koncert pevskega zbora delovne organizacije METALKA iz Ljubljane. Prireditev je seveda bila v kulturnem domu „Danica“, kamor je prišlo mnogo ljubiteljev slovenske pesmi.

Drage goste iz Ljubljane sta s svojo pesmijo pozdravila pevska zbora SPD „Danica“ in „Vinko Poljanec“. Pozdravne besede je v imenu prirediteljev spregovorila Milena Gröblacher, ki je naglasila odlično sodelovanje delavske organizacije METALKA z otroškim vrtcem v Šentprimozu, nad katerim je imenovana

delovna organizacija leta 1979 prevzela pokroviteljstvo. To svojo skrb pri METALKI jemljejo zelo resno. Tako med drugim otrokom iz vrtca vsako leto omogočijo desetdnevno bivanje na Jadranski obali, ob koncu leta pride v Šentprimoz dedek Mraz, ki v veselje naših otrok razdeli novoletna darila.

Prisrčnost, ki je prišla do izraza že v pozdravih, se je nadaljevala s koncertnim delom gostov – mešanega pevskega zbora METALKE. Pod vodstvom Mitje Gobca je zbor izvajal spored pesmi pretežno domačih skladateljev, torej znanih in priljubljenih pesmi, pa tudi takih, ki tonejo že v pozabo. Mitja Gobec ima svoj zbor na visoki ravni, zato je koncert bil lepo doživetje za vse obiskovalce. Slišali smo, s kakšno ljubeznijo pevke in pevci gojijo slovensko pesem in pesem drugih mojstrov. Program je bil vsebinsko dobro izdelan in je svoj višek doživel na koncu. Zato je razumljivo, da je moral dodati še nekaj pesmi in tako zadostil navdušenju občinstva.

Pesem je donela tudi po koncertu, ko so se gostje in domačini srečali v družabnem razpoloženju. Tedaj so tudi sklenili, da bo zbor kmalu spet prišel v Šentprimoz – in ne bo več čakal „dolgi sedem let“, kot se je to zgodilo zdaj. Zborovodja Mitja Gobec je povedal, da se čuti tudi Korošca, saj ima sorodnike v Šmihelu in Globasnici.

Koncert pevskega zbora METALKE v Šentprimozu je brez dvoma prispeval k temu, da bodo vezi s Koroško še bolj tesne, prijateljstvo še globlje.

Rožek

V občini Rožek so bili pred kratkim šokirani z vestjo, da Avstrijske dravske elektrarne namestavajo 2 ha gradbenih parcel v Dulah deklarirati za poplavno območje. To se pravi, da bi bilo treba za omenjena gradbena zemljišča izvesti prenamembo za polja in travnike. To pomeni velik udarec za prizadete lastnike parcel, ker bi morali graditi svoje hiše nekje drugje. Poleg tega pa je vse to povezano tudi s finančno platjo, saj stane gradbena parcela na tem območju danes 200 šilina

gov za kv. meter, po prenamembi pa bi isto zemljišče stalo samo še 20 šilingov.

Že pred 16 leti, ko so v Rožeku gradili elektrarno, so strokovnjaki morali vedeti, da je v Dulah nevarnost poplav, trdili pa so, da z gradnjo elektrarn te nevarnosti sploh ne bo več.

Ogorčeni nad to namero Avstrijskih dravskih elektrarn pa niso samo prizadeti lastniki gradbenih zemljišč, marveč tudi občina sama, ki je ljudem omogočila prenamembo njiv in travnikov v gradbene parcele, skratka gradnjo hiš oziroma stanovanj, sedaj pa naj bi vse to padlo v vodo.

Na zadnji občinski seji je bila osrednja tema vprašanje poplavnega območja v Dulah. Edina možnost rešitve tega grozečega problema bi bila v izgradnji nasipa, ki bi ob poplavih zabranil vdor vode na ogroženo ozemlje. Tega mnenja je tudi deželni svetnik Max Rauscher. Župan Herbert Schiller, velik zagovornik nasipa, je na seji avstrijskim dravskim elektrarnam očital, češ da imajo za razne druge ukrepe varstva okolja milijone na razpolago, za obrambo proti poplavam v Dulah pa ni nič poskrbljeno.

Miting Kladiava

v soboto 29. novembra 1986 s pričetkom ob 14.30 uri v Mladinskem domu SSD

Nastopajo:

- Lutkovni oder Bežigrad („Lev in miška“)
- Janko Messner in Heino Fischer (teksti)
- Jani Oswald in Kundalini (teksti in jazz)
- Marjo Pogačnik (iluzije) ter
- pevski zbor Ivo Lola-Ribar (iz Beograda)
- Far Aut (reggae, rock in jazz)

Poleg tega še dia, video, razstava itd.

Vsi prisrčno vabljeni!

Iščemo tajnico

Klub slovenskih občinskih odbornikov (KSOO) in Koroška enotna lista (KEL), Viktringer Ring 26, 9020 Celovec, razpisujeta delovno mesto tajnice v skupni pisarni obeh organizacij v Celovcu.

Pogoji – obvladanje strojeписа in obeh deželnih jezikov v pisni in ustni obliki, organizacijske sposobnosti in smisel za politično delo; osebe s primernimi poklicnimi izkušnjami imajo prednost.

Nastop službe s 1. decembrom 1986. Plača po dogovoru.

Interesentke naj naslovijo pismeno prošnjo z življenjepisom in spričevalom na predstojništvo KSOO in KEL!

Prireditve

Razstava risb in gvašev Christofa Šubika „KOŠČI NOČI“ (Nachtstücke) v kulturni taberni pri Joklnu (Celovec, 10.-Oktober-Str. 21) je odprta do začetka januarja 1987.

Do nedelje 30. novembra kaže celovski **alternativni kino** mednarodne otroške filme. Začetek vsak dan ob 16. uri. V nedeljo bodo pokazali slovenski film „Poletje v školjki“ (Tugo Stiglic).

ČARODEJ MARJO POGAČNIK iz Sežane bo **ČARAL PO KOROŠKEM:**

- v petek 28. 11.: ob 14. uri v otroškem vrtcu v Škofičah
- v petek 18. 11.: ob 19. uri Mladinskem domu SSD v Celovcu
- v soboto 29. 11.: ob 17. uri v Mladinskem domu, Mikschallee, na mitingu Kladiava
- v nedeljo 30. 11.: po drugi maši v cerkveni dvorani v Šentilju.

Slovenska prosvetna zveza vabi na

otvoritev razstave **KOROŠKO LONČARSTVO** v sredo 3. 12. 1986 ob 17. uri v knjigarni Carinthia, 1. nadstr., Völkermarkter Ring 25.

Klub slovenskih študentov in študentk na Dunaju (KSSŠD) Gospodarski krožek v KSSŠD vabi na predavanje z diskusijo:

„Filozofija, uspehi, problemi ter razvoj in perspektive mešanih podjetij na Koroškem“

v torek 2. 12. 1986 ob 19. uri

Predavatelj: Willi Moschitz.

CELOVEC

Predstavitve knjige Petra Fistra „**UMETNOST STAVBARSTVA NA SLOVENSKEM**“

v četrtek 4. 12. 1986 ob 19.30 uri v dvorani Slomškovega doma, 10.-Oktober-Str. 25 v Celovcu. Avtor bo navzoč

Prireditelj: Slovensko kulturno društvo v Celovcu

SELE

MIKLAVŽEVANJE na sporedu je lutkovna igra in nastop otroškega pevskega zbora v nedeljo 8. 12. 1986 ob 14. uri v farni dvorani Prireditelj: KPD „Planina“

TINJE

POMEN LJUDSKE PESMI V VSAKDANJEM IN PRAZNIČNEM ŽIVLJENJU

v petek 28. 11. 1986 ob 15. uri Predava: dr. Zmaga Kumer, Ljubljana Prireditelja: Katoliški dom prosvete Tinje in Krščanska kulturna zveza

BILČOVŠ

V Posojilnici Bilčovš razstavljajo v galeriji „BI“ svoje slike otroci, ki obiskujejo otroške ure SPD „Bilka“. Razstavo si lahko ogledate v poslovnem času.

DOBRLA VAS

Katoliška mladina Dobrla vas vabi na filmski večer:

„**DAS KREUZ UND DIE MESSERHELDEN**“ Film prikazuje življenje kriminalnih mladostnikov v nemestnem New York. Prikaže pa tudi Kristusovo moč, ki zmaga človeka popolnoma spreobrniti

v petek 28. 11. 1986 ob 19.30 uri v glavni šoli v Dobrli vasi

Prireditelj: Katoliška mladina Dobrla vas.

DOBRLA VAS

„**MED NEBOM IN PEKLOM**“

Predstavitve knjige Petra Moharja iz Dobrle vasi v ponedeljek 8. 12. 1986 ob 14.30 uri v Kulturnem domu v Dobrli vasi

Knjigo bodo predstavili: prof. dr. Bogo Grafe-nauer, prof. Mirko Mahnič, dr. Luka Sienčnik Pevski okvir bo oblikoval „Obirski ženski oktet“ Prireditelj: SPD „Sree“ Dobrla vas.

MENJAVA DENARJA

Stanje v četrtek 27. 11. 1986.

Za 100 dinarjev dobite	2.50 šil.
Za 100 dinarjev plačate	3.20 šil.
Za 100 lir dobite	0.99 šil.
Za 100 lir plačate	1.05 šil.
Za 100 mark dobite	695,35 šil.
Za 100 mark plačate	711,65 šil.

V nedeljo se udeležimo odkritja spominske plošče žrtvam nacističnega nasilja v Škocijanu

Zveza koroških partizanov bo v nedeljo 30. novembra na pokopališču v Škocijanu odkrila spominsko ploščo žrtvam nacističnega nasilja v občini Škocijan. Odkritje te plošče sovpada s pomembnim jubilejem domačega prosvetnega društva – 80-letnico Slovenskega prosvetnega društva „Vinko Poljanec“. To društvo je ime prevzelo po prvi nacistični žrtvi v občini Škocijan, župniku ter političnem delavcu in deželnem poslancu Vinku Poljancu.

Samo v občini Škocijan je bilo 14 žrtv nacističnega nasilja, ki jih tem potom imensko navajamo:

● **Župnik Vinko Poljanec** je bil aretiran prve dni po okupaciji Avstrije, mučen in 25. avgusta 1938 na posledicah zastrupitve umrl.

● **Kaplan Anton Kutej**, zaveden narodnjak, zaradi antifašističnega udejstvovanja v koncentracijskem taborišču umorjen

● **Jožef in hčerka Lizika Ročičnjak**, zaradi sodelovanja v uporniškem gibanju obsojena na smrt in 12. januarja 1945 v Gradcu obglavljena

● **Jožef Vovk in Anton Mavec**, usmrčena zaradi protinacističnega udejstvovanja

● **Matevž Stane**, aretiran in zahrbtno ustreljen

● **Janez, Helena in Marija Mohar**, usmrčeni v koncentracijskem taborišču zaradi sodelovanja v uporniškem gibanju

● **Mičejeva mati in hčerka Rezika**, zaradi protinacističnega udejstvovanja obsojeni na smrt in 12. januarja 1945 v Gradcu obglavljani

● **Angela Sadnikar**, kot partizanka ujeta, v celovških zaporih nečloveško mučena in 21. aprila 1945 umorjena.

● **Vladimir Picej** padel kot partizan v borbi proti fašizmu

Vse te žrtve so darovale svoje najdražje – dragocena življenja za svobodo, enakopravnost in mir. Nanje naj spominja nova plošča na škocijanskem pokopališču, ki naj bo hkrati tudi opomin, da se kaj takšnega ne sme nikdar več ponoviti.

Poleg Zveze koroških partizanov vabita na otvoritev spominske plošče in na slavnostno prireditev ob 14.30 uri v Kulturnem domu Kassl domači prosvetni društvi „Vinko Poljanec“ in „Danica“.

Z udeležbo hočemo pokazati, da so nam žrtve nasilja globoko zakoreninjene v naših srcih in da spomin nanje ne bo nikoli zamrl.

Zdravniško predavanje na Kotu

Slovensko prosvetno društvo „Herman Velik“ na Kotu je v petek 21. novembra t. l. vabilo na zdravniško predavanje dr. Toma Hribernika, starega znanca Kočanov.

To predavanje je v šolo na Kotu privabilo lepo število poslušalcev. Kot že omenjeno dr. Hribernika dobro poznamo in zato smo se tudi zelo veselili in vedeli, da bo spet prijeten in poučen večer. Njegov način pripovedovanja nam je tako domač in privlačen, da smo pozabili pogledati na uro – kar naenkrat je bilo pol enajst, ko smo se morali posloviti.

Glavno težišče Hribernikovega predavanja je bil način zdravljenja z naravnimi sredstvi (tudi človek je del narave). Orisal je tudi odnos zdravnika do pacienta, ki v njem ne sme videti samo bolezen, ampak predvsem človeka; prav zato pa je še posebno važen pogovor in obojestransko zaujanje. Seveda bi nam lahko še mnogo več povedal o

boleznih in zdravljenju, ker pa nam čas to ni dopuščal, smo ga ob slovesu prosili, da bi še večkrat prišel med nas. To nam je rad obljubil in se že veselimo prihodnjega predavanja v našem kraju.

Tem potom pa se zahvaljujemo tudi Zvezi slovenskih žena, ki nam omogoča tako privlačna predavanja.

VABILO

Vse člane naše zadrge vabimo na redni občni zbor,

ki bo v petek, 28. novembra 1986 ob 18. uri v kletnih prostorih Zveze slovenskih zadrug v Celovcu, Paulitschgasse 5/7

Posojilnica-Bank Celovec, r.z.z.o.j. Upravni odbor

LUTKOVNA PRAVLJICA O MEZINČKU 29. 11. 1986

- ob 11. uri v Bilčovsu v društveni sobi, vabi SPD Bilka
- ob 14.30 uri na Radišah v Kulturnem domu, vabi SPD Radiše
- ob 16. uri v Borovljah v društveni sobi, vabi SPD Borovlje
- ob 17.30 uri v Kotmari vasi v stari šoli, vabi SPD Gorjanci

Igralo bo gledališče Tone Čufar z Jesenic.

GLOBASNICA

MIKLAVŽEVANJE – otroška igra „Sinje modri Peter“

Po igri bo obdarovanje otrok v soboto 6. 12. 1986 ob 14. uri pri Šoštariju v Globasnici

Prireditelj: KPD Globasnica.

Krščanska kulturna zveza v Celovcu

Drago Jančar

VELIKI BRILJANTNI VALČEK

Gostuje: DRAMA Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane Režija: Žvone Šedlbauer

v nedeljo 7. decembra 1986 ob 14.30 uri v Mestnem gledališču v Celovcu

Vstopnice so na voljo v predprodaji pri krajevnih društvih in pri zastopnikih farnih mladlin, v Mohorjevi knjigarni, v knjigarni Naše knjige in v pisarni Krščanske kulturne zveze, Viktringer Ring 26 (tel.: 04222/512528 - 23 ali 24 ali 25) ter eno uro pred predstavo.

Korenova koča na Zahomski planini prva slovenska planinska postojanka na Koroškem

Kakor je danes planinska postojanka „Koča nad Arihovo pečjo“ na Bleščeči mnogokrat cilj slovenskih študentov, tako je bila nekdanj tudi Korenova koča na Zahomski planini kraj podobnih srečanj in privlačen izletniški cilj tedanjih slovenskih študentov.

Odlomek opisa takšnega srečanja oziroma izleta – napisal ga je neki Klim v Planinskem vestniku letnik 1962, – objavljamo z namenom, da dobimo približno sliko, kaj so nekdanj naši študentje delali v počitnicah oziroma v prostem času. Opisano srečanje na Zahomski planini je bilo dve leti pred prvo svetovno vojno:

„No, in tisto leto je bilo domenejno, da naj bo ta študentovski počitniški izlet na Zahomski planini, ki je

imela v **Korenovi fači** pravo planinsko turistično kočo, prvo planinsko postojanko tedanjega mladega slovenskega planinskega društva na Koroškem. Napovedani čas meseca avgusta so se zbrali tam fantje z vse Koroške. Povečini so pešačili iz kraja v kraj, se med potom obiskovali in krenili, potem v posameznih gruclah k cilju. Tisti seveda iz daljnje Podjune, so se podali na pot že nekaj dni prej, da so bili z najbližnjimi Žiljani ob istem času na cilju.

Tisti sestanek je bil tedaj pravo planinsko slavlje. Sama mladina z nekaterimi starejšimi pobudniki, ki so skrbeli za predavanja, da se je izpolnil tudi resni plan sestanka. Zahomska planina je prekipevala tiste dni od veselja in prešernosti. V ta vrtimec

razigranosti so celo potegnili ves domači planšarski svet, kolikor ga je bilo na planini. Čez dan so študentje delali krajše izlete na Vršič, k Zebanju, tam ob počitku poslušali govore in uživali razgled po vencu domačih gorovij in vršacev naokoli. Zvečer pa, opojeni od planinskega zraka, so se predali v planinski koči objestni sicer pa nedolžni razigranosti in zabavi. Zaključek tistega izleta je bil zadnji dan vzpon na vrh Ojstrka v zgodnjem jutru, kjer so pričakali sončni vzhod in občudovali vstajajoči dan.“

Sedaj pa še h Korenovi fači, prvi slovenski planinski postojanki na Koroškem. Nehote se vprašamo, kdo je ta Koren? To ni bil nihče drugi kot podpredsednik Ziljske podružnice Slovenskega planinskega društva Ivan Milonig iz Zahovca. On je preuredil del svoje planšarske koče (fače) in jo dal na razpolago planinskemu društvu. To je bilo leta 1901, leto dni po ustanovitvi Ziljske podružnice, zibelke današnjega Slovenskega planinskega društva Celovec. Ivanu Milonigu temu izredno delovnemu planinskemu organizatorju je Planinska zveza Slovenije pred 30 leti podelila diplomu v zahvalo za njegovo dejavnost v korist slovenskega planinstva na Koroškem. Diplomato sta zaslužnemu planinskemu organizatorju predala takratni predsednik in tajnik SPD Celovec Lubo Urbajs in Danilo Kupper. Milonig pd. Koren je takrat živel pri svojem očetu dekanu Milonigu v Štebnu.

Korenova koča na Zahomski planini še danes obstoja in se imenuje Schönwipfel-Schutzhaus (1715 m). Lansko leto ob 85-letnici obstoja koroške slovenske planinske organizacije smo jo obiskali. Koča je dobro ohranjena in je danes edini relikv tiste slavne dobe rojstva slovenskega organiziranega planinstva na Koroškem.

Božični bazar

v nedeljo 30. nov. 1986 od 10. do 16. ure v šolskih prostorih Waldorfschule, Wilsenstr. 11 v Celovcu.

Na izbiri bodo pedagoško dragocene igrače iz naravnih materialov, volneni izdelki, pecivo, biološko-dinamična živila itd.

Poleg tega čakajo na vas kava, čaj, pecivo ter razni nastopi (glasba, lutkovna igra) in kotiček za rokodeljenje.

Prireditelj: Waldorfschulverein.

Tevžej Kakl – 70-letnik

21. novembra 1916 se je v Dobu – takratni občini Loga vas – rodil kot najmlajši od štirih Vištrovih otrok – Tevžej Kakl. Že v otroških letih je pri vsaki priložnosti – na paši – jutraj, preden je šel v šolo ali pa pri drugih opravilih zelo rad prepeval in tako vzbujal domačo slovensko pesem. Skušal je svoj glas prilagoditi pticam, ki so takrat še bolj čvrsto zvrgolele okrog Vištrove domačije.

Kot 16-letni mladenič se je vključil pevskemu zboru v Logi vasi. Na svečnico leta 1932, to je bilo pred 54. leti, je prvič pel Bogu v čast v logovaški cerkvi in se je od tega časa naprej trudil in požrtvovalno delal v prid slovenske narodne in cerkvene pesmi in s tem v prid slovenskega naroda na

lje k zadnjemu počitku, nešteto krat pa smo bili srečni, ko nam je uspela kakšna pesem posebno dobro, srečni ko smo prirejali samostojne pevske koncerte, srečni ko smo s pesmijo osrečili tudi druge ter tudi srečni, ko smo se skupaj tresli, če kakšna stvar ni tako dobro uspela.

Naš Tevžej je skozi vsa leta z nami. Z njegovim svežim glasom, ki odmeva v nižini kot grom in v višini kot ptičje žvrgolenje, ni samo pri nas na Koroškem osrečil in navdušil ljubitelje pesmi, marveč tudi po ostali Avstriji in Jugoslaviji, saj je znan kot odlični solist. Ko praznuješ 70-letnico rojstva, bodi prepričan, da s Teboj slavijo ta prazniki tudi Tvoji sosedje, ki Te poznajo kot pridnega in z zemljo zakoreninjenega kmeta, Tvoja družina, ki Te spoštuje kot skrbnega in ljubečega moža, očeta in starega očeta ter tudi Tvoji prijatelji, prijatelji pevci, ki se Ti zahvaljujejo za Tvojo vztrajnost in ljubezen do slovenske pesmi. Upamo, da nas boš še dolgo osrečeval s Tvojim glasom. Želimo Ti zdravja, mnogo veselja in da boš še dolgo deloval sredi nas vseh, sredi Tvoje družine, Tvojih prijateljev in sotrpinov pevcev.

Stanko Černic

Obiščite

Werner Bergovo
galerijo

v Pliberku

Koroškem. Javno aktivnost pa je kruto prekinila diktatura nacističnega „tisočletnega rajha“ ki je prepovedala vsako slovensko kulturno udejstvovanje, in s tem tudi slovensko besedo in slovensko pesem. Ampak v njegovem srcu je ta beseda in pesem ostala topla.

Takoj po drugi svetovni vojni je bil eden tistih, ki so obnovili kulturno društvo v Logi vasi in se je s prijatelji v sedanjem pevskem zboru, tako občutimo in nam je znano, počutil kot naš. Z nami se je veselil, smejal, jezil, z nami je trpel in se z nami tudi jokal. Nešteto ur smo skupaj preživel pri pevske vajah. Mnogokrat smo bili tudi žalostni, ko smo spremili prijate-

Koncert Avsenikov bo 3. decembra!

Koncert ansambla Slavka Avsenika, ki je bil napovedan za petek, 5. decembra 1986 v Kongresni hiši v Beljaku, je preložen na sredo, 3. decembra 1986, ob 20. uri.

Koncert bo torej dva dni prej kot je bilo načrtovano. Organizator sporoča, da kupljene vstopnice seveda veljajo tudi v sredo. Kdor se koncerta ne more udeležiti, vstopnice lahko vrne do 2. decembra v pisarni GAMMA-Kartenzentrale v Beljaku, Hauptplatz 14.

11. srečanje borčevskih organizacij

Srečanje Alpe-Jadran žrtv vojne in borcev
proti nacifašizmu v Celovcu

Svoje 11. srečanje bodo 6. decembra 1986 v Celovcu izvedle borčevske in druge organizacije iz prostora Alpe Jadran. Organizatorji letošnjega srečanja v Celovcu so: Svudj socialistischer Freiheitskämpfer, Landesverband Kärnten der österreichischen Widerstandskämpfer und Opfer des Faschismus (KZ-Verband), ÖVP-Kameradschaft der politisch Verfolgten, Zveza slovenskih izseljencev in Zveza koroških partizanov.

Srečanje bo v celovski delavski zbornici (Bahnhofsplatz 3), pričelo se

bo ob 10.00 s pozdravnima govoroma celovskega župana Leopolda Guggenbergerja in koroškega deželnega glavarja Leopolda Wagnerja. Nato bodo sledila poročila delegacij. Ob 9.00 pa se bodo delegacije na centralnem pokopališču Annabichl poklonile žrtvam fašizma.

Lansko 10. srečanje je bilo v Vidmu. Predsednik ZKP Janez Wutte-Luc je tam med drugim ugotovil, da je boj proti staremu in novemu fašizmu tudi boj za mir in prijateljstvo med narodi.

Visoki jubilej

V tihi skromnosti je pretekle dni obhajal svoj visoki življenjski jubilej – devetdesetletnico svojega življenja, naš, v Ljubljani živeči rojak Tone Müller. Zibka mu je tekla na Fonarjevem domu v Bačah, na enem izmed trdnih narodnih postojank tega kraja. Ljudsko šolo je obiskoval v Ločah nato gimnazijo v Celovcu, kjer je prav na pragu prve svetovne vojne opravil maturo. Tudi Tone je bil vpoklican in ker je bil dokaj sposoben in nadporečno izobražen je v prvi svetovni vojni napredoval do poročnika. Po vojni se je doma z vso vneto vključil v narodno gibanje in ga je tako po plebiscitu tudi doletela usoda, kot mnogokateriga našega rojaka, da je moral zapustiti svoj rodni kraj ter se

preseliti v Ljubljano. Tam je bil kot višji uradnik zaposlen na železniški direkciji. Skozi vsa leta in tudi še po upokojitvi je živo spremljal dogajanja v svoji rodni domovini, ki jo je od časa do časa tudi obiskoval. Zelo zavzeto je deloval v Klubu Koroških Slovencev od njegovega začetka, pa vse dokler so mu le dopuščale telesne moči. Visoki slavljenec se je danes sicer umaknil iz javnosti, a slej ko prej je ohranil svoj ljubljani Korotan v srcu.

Ko se jubila te dni spominjamo, naj mu veljajo naše iskrene čestitke in srčne želje, da bi krepko zdravje in tiho zadovoljstvo spremljalo zlato njegovo življenjsko jesen.

Temelj samozavedanja

Letošnje obhajanje 400-letnice Trubarjeve smrti je vsem Slovincem zlasti spominjanje na začetnika slovenskega tiskanega slovstva, na pisca prve slovenske knjige iz leta 1550-1551, verskega reformatorja, moža, ki je zbral okrog sebe vrsto nadarjenih, zagnanih in trmasti izobražencev, ustvarjalcev posebne vrste slovenske renesanse.

Precej manj pa imamo druge, morda celo pomembnejše razsežnosti Trubarjevega delovanja: predvsem tega, da se z njegovim časom in njegovim delovanjem šele začenja naš nepretrgani zgodovinski spomin. Stoletja prej se nam kažejo, kolikor se sploh razkrivajo, samo v razdrobljenih odlomkih. Tisoč let slovenskega kulturnega obstajanja do Trubarja zajema zato literarna zgodovina v eno samo, precej suheho in revno poglavje z značilnim naslovom „Doba prvih zapiskov“ (ali kakšnim podobnim) – z vsega tremi, štirimi „spomeniki“ naše besede – pa še v njih se zvečine ponavljajo eni in isti obrzci verskih oziroma nabožnih besedil; vse drugo je drobri, komaj česa vredni fragmenti, kot na primer ostanki auctorsperškega rokopisa, o katerih zaradi neberljivosti in svoječasne raztrganosti samo ugibamo, da so morda pričevanje slovenske trubadurske lirike; ali pa so to imena mesecev, kakšno reklo, dve, tri besede med latinskimi besedilom; sporočila o slavnih in uveljavljenih možeh iz naših krajev – teh mož res ni bilo malo, vsa Evropa jih je bila polna. In končno se je zlasti v 15. stoletju, torej komajda kaj pred Trubarjem, precej razsvetlelo še tako imenovano novolatinsko

slovstvo – v latinščini, vendar s prenekatro tukajšnjo posebnostjo.

In na vso to nejasnost se pojavi Trubar z vrsto protestantov, ki s tiskano knjigo dobesedno napolnijo slovenski prostor, ga na ta način združijo. Ne ustavljajo se pri skromnih spovednih in pesemskih obrazcih, temveč sežejo do skrajnih meja jezikovne izrazljivosti z debelimi pesmaricami ali pa s prevodom enega najzahtevnejših besedil svetovnega slovstva, biblije. Slovenskega človeka ogovarjajo k branju in mu pomagajo, da bi se ga naučil. V obsežnih političnih ali vsaj ideoloških uvodih določajo svoj prostor delovanja v mejah nekdanje „velike Karantanije“, izražajo tiho naklonjenost kmečkim puntom kot vojski slovenskega človeka in na ta način reflektirajo slovensko državnost. Od njih naprej sledimo slovenskemu korespondiranju, sledimo pa tudi veliki samozavesti, ki zagotovo po svojem viru ni bila samo religiozna ali moralno protestna, temveč tudi slovensko kulturna – Trubar in njegovi nas kot prvi, poprejšnje različne deželane, imenujejo Slovenci.

Ves ta razcvet je imel zagotovo globoke korenine in ni prišel čez noč, tako kot tudi kmečki upori niso: iz stoletnega hlapčevstva ali nepismenosti, kulturne slepote in gluhoti niso mogli nastati. Vendar lahko samo ugibamo: ali je daleč v ozadju še stara karantanska državna in kulturna tradicija – navsezadnje vemo, da so vsaj še 1414. izpričano ustoličevali koroškega deželnega kneza pri Gospej Sveti po starem slovenskem obredu? – ali pa je to bil spomin na moč celjskega in goriškega sre-

dišča oblasti – z med seboj povezanimi celjskimi in goriškimi grofi? – ali samozavest, s katero so učeni Kranjci, Štajerci in Korošci po Evropi soustanavljali različne univerze, med njimi tudi dunajsko, ali pa na čelu z znamenitim škofom Šladnikom modernizirali srednjeveško podobo Dunaja kot cesarskega mesta?

Temeljni vzrok so gotovo bile tudi velike spremembe evropskega duha in evropske naravnosti. Renesansa je vračala človeka iz askeze v razkošje ali vsaj v slo po razkošju, iz onstranstva v tukajšnjost, iz duha v telo, iz premišljevanja smrti v čutenje ljubezni, toda tudi v cinizem in razvrat: obstajajo resne domneve, da konec 15. stoletja v vsej Evropi skorajda ni bilo človeka, ki ne bi bil spolno okužen. Slovincem pa nam je dano živeti v „trebuhu“ Evrope, kjer se je vse to mešalo in godljalo, potovalo sem in tja, zadobivalo najprej s križarskimi, potem turškimi vojnami značaj velikanskih, dramatičnih in tragičnih ljudskih gibanj, potovanj, predvsem pa krvavih civilizacijskih polemik med vzhodom in zahodom. Trubar sam je že do svojega dvajsetega leta študiral na Reki, v Salzburgu, Trstu in na Dunaju: vse to tako ali drugače, predvsem pa v osnovni duhovni naravnosti naših protestantov odmeva.

Kakorkoli že – protestantizem kot versko, kulturno in navedeno gibanje se je na Slovenskem zelo naglo in zelo zgodaj oprijel. – Luther je svoj heretični razglas dal v javnost oktobra 1517; že dobrih deset let potem, 1528, ko se je Trubar pravzaprav šele učil, na Dunaju pa nazorno videl, kakšne hude kazni lahko čakajo krivoverce – prav tisto leto so tam namreč javno sezgali prekrščevalca Hubmaierja – je na

primer splošna cerkvena vizitacija ugotovila v štajerski dekaniji Škale (na območju Velenja), da se je luteranski nauk že dobro uveljavil in pripeljal celo do neredov, kaplan Jurij Veršič s svojo ženo (!), ki pa so ju šteli številni lastniki okoliških gradov, je bil glavni kamen spotike.

Pogosto govorimo o slovenskem kulturnem „zaostajanju“, prav Trubar na pragu novejšega slovenskega zgodovine pa je bil torej s svojim delovanjem in s svojimi somišljeniki le malo manj kot v srednjeevropski civilizacijski avantgardi, kot bi rekli danes. Od njega naprej (ugibamo seveda lahko, da tudi že prej) teče naša duhovna pot skladno in združeno z evropskimi doganjanji. Občasna zastajanja ali pohitevanja so pač nujna in jih poznajo vse nacionalne kulture – pač zaradi spremenljivih in drugačnih področnih družbenih razmer. – V protireformacijskih časih so lahko požigali protestantske knjige, kolikor so hoteli, spomin na veliki in samozavestni ustvarjalni zanos je slejkoprej ostajal: že Valvasor slabih 100 let kasneje v Slavi vojvodine Kranjske s kar precej prikrita ponašanja našteva in popisuje vse te pisce; za njim potem tudi vsi drugi – do znamenite Cankarjeve retorične ugotovitve, da smo v kmečkih uporih in protireformacijskih bojih zgubili vse resnično pokončne Slovence – kar je ostalo, pa je narod hlapcev. (Cankar tega kajpada ni pisal zato, ker bi bil prepričan, da je res tako, temveč zato, da je spodbujal in vabil k nekdanji trubarjanski samozavesti in upornosti).

Slovenska resničnost pa žal po drugi strani Trubarju tudi 300 in 400 let po njegovi smrti ni bila in ni zmeraj pravična. V nekdanjih liberalno-klerikalnih odnosih so ga (zmeraj malce sramežljivo) nosili

bolj na dnevnih političnih zastavah kot v duhu in spoštovanju: Trubar je predvsem zato, ker ni bil katolik, veselil in zanimal liberalce in jezil klerikale. Na eni strani je to plitvilo razumevanje njegove resnične in dovolj mnogostranske pomembnosti, ga spreminjalo v plakat; po drugi se ga je ob siceršnjem priznavanju slovstvene pomembnosti odrinjalo v nekašno sumljivost in zato nejasnost, celo obrobno. – Pa tudi še danes je kakšni tako imenovani „sektaske“ pameti polemike vredne „klerikalec“, ker se je pač zvečine ukvarjal z verskimi reči in ker je bil duhovnik.

Čas je, da dokončno takšne in podobne predsodke počistimo iz naše javne in poljavne zavesti, se docela neobremenjeno ozremo v zgodovino: potem bomo zlahka ugotovili, da imamo v 16. stoletju po Trubarjevi zaslugi izjemno jasen pregled nad svojim duhovnim in družbenim stanjem, izredno jasno idejo o vrednosti in (suvereni!) prihodnosti svojega obstajanja, predvsem pa temeljno opredelitev slovenske narodne zavesti kot ideje, ki nas združuje kulturno in moralno. Lahke vesti lahko rečemo, da bi bila kvaliteta in dinamika slovenskega razvoja posledje drugačni, obotavljivejši, manj jasni in manj kontinuirani, če ne bi bilo Trubarjeve „svetle luči“ pred 400 leti.

Zato je 400-letnica njegove smrti čas in priložnost slovenskega samozavedanja in smaozaupanja, ni samo čes misli na prvi slovenski abecednik (čeprav tudi na tega); je čas našega zgodovinskega spominjanja in zgodovine same. Slovencev kot narodne celote. Vsem tem razsežnostim je temelje za današnji dan določil in položil Primož Trubar.

Matjaž Kmecl, Primorski dnevnik

za dom in družino

Zdravje iz zobnega mlina

Kadar govorimo o zdravi prehrani, pozabljamo omeniti zvečenje, čeprav je silno pomembno. Dobro prežvečena in premešana hrana namreč krepi zobovje, pospešuje prebavo in je najboljša obramba proti kronični zaprtosti, nad katero trtijo predvsem mnoge ženske. Žal pa nas je moderni način življenja glede tega izpridil. Pozabili smo, zakaj imamo zobe, hlastamo po mehki hrani in jo v naglici goltamo. Čas, ki ga tako prihranimo, potem zapravimo v zdravniških čakalnicah ...

Ljudje smo se s civilizacijo toliko pokvarili, da ne vemo več, kaj našemu zdravju koristi in kaj škoduje. Dokaz se ponuja v vsakem obratu družbene prehrane, v vsaki restavraciji, če natančneje pogledamo, kako ljudje jedo. Redko kdo požveči grizljaj več kakor dvakrat, leno migamo s čeljustmi, raje požiramo debele cmoke, kakor da bi se potrudili in hrano razgrizli. Jemo naglo, hlastno, nespametno.

Potem se nam naglica maščuje. Tako kot zbolijo organizem, če se premalo gibljemo, se tudi zbolijo prebavni organi. Če jim ne damo dovolj dela, črevo ne deluje več tako, kot bi moralo. Posledice nezdravih zob in nezdravega prebavnega trakta pa se kažejo v našem počutju. Zdi se nam, da smo bolni.

Ni torej odločilno samo, kaj jemo, ampak tudi kako jemo. Mnoge shujševalne kure so le nepotrebno mučenje organizma. Če bi se potrudili in bi vsak grizljaj temeljito prežvečili, bi mnogo prej potešili občutek lakote, použili bi torej manj hrane in manj kalorij.

Kompost v trebuhu

Vsak grizljaj moramo žvečiti tako dolgo, da je docela ovit in prepojen s slino. V začetku je to težko, saj so se nam tudi žleze slinavke polepile. Slina že v ustih toliko razkroji hrano, da imata želodec in črevo manj dela, zraven pa občutek polnosti. Žvečiti moramo tudi mehko hrano, namesto da jo kar gladko pogoltnemo.

Hrana, ki je ne prežvečimo, tako rekoč

pade v želodec. Tam se nagomili, sitost, ki naj bi bila občutek enakomerne polnosti, postane občutek, kot bi nosili v želodcu kamen. Pa ne le to. Kup hrane v želodcu je kakor kompost, hrana vre in se razkroja. To pa je za zdravje vse prej kot koristno.

Najprej začutijo dodatno obremenitev jetra, če ne zmorejo očistevalnega dela, bo začel trpeti ves organizem. Zaradi kroničnega vnetja črevesa obolijo tudi drugi prebavni organi. Kdor ima zelo občutljiv želodec, ima najbrž tudi obolelo, načeto črevo.

Če še vedno ne verjamete, poiščite v zgodovini medicine primer Američana Horaca Fletcherja. Zdravniki so dvignili roke nad njim, pri štiridesetih letih je bil po njihovem prepričanju zapisan smrti. Mož pa se ni dal. Začel je žvečiti, žvečil je tako temeljito, da je požiral le še utekočinjene grizljaje. In to je bilo vse. Kmalu se mu je zdravje zboljšalo, opomogel si je. Pri petdesetih in šestdesetih je bil tako živ in čvrst, da so ljudje strmeli nad njegovimi zmoglostmi.

Danes vemo, da lahko zdravimo celo krvavenje iz dlesni in izpadanje zob tako, da si uredimo prebavo in ozdravimo črevo. Zobje in črevo? Nič tako nenavadnega, če pomislimo, da so zobje prav tako kot črevo del prebavnega trakta. Če premalo uporabljamo zobe, oboli črevo, pa tudi obratno: če imamo motnje v prebavi, se bo to slej ali prej pokazalo tudi na zobeh.

Ni prostora za modrostni zob

Grešile pa so že generacije pred nami. Ker so ljudje premalo žvečili in premalo uporabljali zobovje, so začeli dobivati potomstvo s čedalje ožjo spodnjo čeljustjo. V znanstvenih knjigah najdemo ta pojav pod oznako „zmanjšanje naraščajoče degeneracije“. Pa kaj zato, boste rekli, a zadeva ni tako preprosta.

Čeljust se je skrčila, zobje pa so ostali prav tako široki, kot so bili. Zato nimajo v čeljusti več dovolj prostora. Ne rastejo več ravno kot niz biserov, ampak se borijo za prostor, na dan prihajajo postrani in narobe, mi pa pošiljamo otroke k ortodontu, da jim z ustreznimi protezo širi čeljusti in uravnava zobe.

V zoženi čeljusti tudi za modrostne zobe ni prostora. Nič hudega? Pač, kajti zobje v čeljusti so, in če ne pokukajo na dan, se lahko zgodi, da pritisnejo na kak živec, tam, kjer je najmanj treba. Včasih to čutimo, največkrat pa ne, oziroma ne znamo povezovati slabega počutja in mnogih neprijetnosti z nezraslim modrostnim zobom. Pri tem pa je ravno modrostni zob, ki pritiska na živec in mu daje napačni signal, sprožil bolezen kjerkoli v organizmu, če je bila tam že v zametkih.

Običajno prepoznamo krivdo modrostnega zoba šele tedaj, ko ga ni več. Če nam zobozdravnik izpuli modrostni zob in se potem bolje počutimo, nam je odleglo, ker ni več zoba, tega krivca nevšečnosti.

Majhna brada, prizadeta čeljust

Grešimo vsak dan, skozi vse življenje, začne se že v otroški dobi, ko starši otroku vsako tršo hrano prej dobro zrežejo, zmeljajo ali pretlačijo. Kupujemo mehak kruh in mehko meso, čim bolj fina je hrana, tem manj jo je treba žvečiti. Mišice, ki jih uporabljamo za zvečenje, zakrknijo. Zaradi goltanja in požiranja pa se druge mišice okrepijo. Spodnja čeljust se pomakne nazaj, brada je povlečena in majhna.

Spokuski so znanstveniki dokazali, da je to res. Mladim živalim so z nebolečim posegom uničili živec, ki je uravnaval delovanje mišic za zvečenje na eni strani čeljusti. Tista stran čeljusti se je pomajhkljivo razvila, zakrnela je. Enak poskus delamo dan za dnem na lastnih otrocih. Onemogočamo jim, da bi močno žvečili in razvijali čeljust. Le da sta tu prizadeti obe polovici čeljusti.

Zdravniki pozivajo k pametnejšemu načinu prehranjevanja. Živila naj bodo naravna in preprosta, čimmanj podobna koncentratom. Neprekuhana rastlinska hrana je najboljša, ker ima mnogo balastnih snovi. Treba jo je dobro prežvečiti, razredčiti s slino, to pa je zelo zdravo. Pravijo, da bi s primernejšo prehrano zavirali razvoj zobne gnilobe pa tudi paradontoze in vnetje želočne sluznice.

Premisleka vredne ugotovitve, priznajmo. Spominimo se jih, ko si bomo naslednjič odrezali kos mehkega belega kruha!

Mraz škoduje lepoti

Koža v mrazu zelo trpi. Drobne žilice, ki oskrbujejo vrhnje plasti kože s krvjo in kisikom, se na mrazu skrčijo. Koža ni več dovolj prekrvljena, počasneje se obnavlja, videti je bleda in postarana. V mrazu zavarujemo obraz in telo: obraz s kremo, telo s primerno obleko. Pazimo, da se ne premrazimo, kajti mraz škoduje lepoti in zdravju.

Koža je lepa takrat, ko je rožnata in cvetoča. Rožnata in cvetoča je takrat, ko smo spočiti in ko nam je dovolj toplo. Drobne žilice, kapilare, s katerimi je prepletena vrhnja plast kože, se na toplem raztegnejo, v njih je veliko krvi, ki prosi skozi kožo. Kri pa oskrbuje kožo tudi s kisikom: dobro prekrvljena koža se hitro obnavlja in je zato videti mlada. Kri tudi odnaša iz celic porabljene, odvečne snovi, ki obremenjujejo organizem. Zelo pomembno je torej, da je koža dobro prekrvljena. Kaj lahko storimo za kožo v hladnih jesenskih in zimskih dneh?

Če nas zebe, se prehladimo

Kadar je mraz, se žilice v koži skrčijo, v kožo ne doteka več dovolj krvi. Koža postane bleda, tudi sivkasta, nič več ni sveža. Pa ne samo to: kadar je mraz, se skrčijo tudi druge žile na površju našega telesa. Kri pa dovaja v celice razen kisika in hrane tudi toploto, ki nastaja v notranjosti organizma. Če ni krvi, tudi toplote ni, in nenadoma nas začne zebsti. Drgetamo od mraza. Neobvladano tresenje ni nič drugega kot samopomoč, s katero se skušajo podhlajene celice ogreti. Podnevi se zavarujemo pred mrazom s toplo obleko, z gibanjem. Kožo na obrazu zaščitimo s hraljivo kremo. Če se premrazimo, se najlaže in najhitreje segrejemo tako, da sedemo v kad tople vode. Ogremo se lahko tudi z masažo.

Kaj pa ponoči? V mrzlih dneh ne spimo za vsako ceno pri odprtem oknu. Mrzel in vlažen nočni zrak ni tako zdrav kot mislijo mnogi. Med spanjem se pogosto razkrijemo, če spimo v prehladnem prostoru, se potem prehladimo. Posledica tega, da nas ponoči zebe, pa je slabo počutje: zjutraj nas bolijo mišice po vsem telesu, muči nas tudi glavobol. Običajno zadostuje, da spalnico zvečer temeljito prezračimo. Zrak ostane dovolj svež do jutra, ko spalnico ponovno prezračimo. Spanje pri odprtem oknu pa si prihranimo za toplejše letne čase.

Sladko spanje na toplem

Toplota je za dobro počutje pomembna podnevi, še bolj pa ponoči. Ponoči deluje naš organizem z zmanjšano močjo. Namesto šestnajstkrat vdihnemo ponoči med spanjem samo še osemkrat na minuto. Srce utripa počasneje. Vsi notranji organi razen jeter upočasnijo svoje delovanje. Notranji organi pa so tisti, ki ustvarjajo toploto, ki jo organizem potrebuje za ohranjanje telesne temperature. Čim manj toplote prihaja iz notranjosti telesa, tem bolj mora biti toplo zunaj, da nas med spanjem ne zebe in da se ponoči ne prehladimo. Če nas ponoči zebe, se žilice skrčijo, mišice niso dovolj prekrvljene, krčevito se napnejo, zjutraj čutimo zaradi tega bolečine po vsem telesu. Zbudimo se slabe volje. Če se želimo na hitro osvežiti, se najprej oprhamo s toplo vodo. Pametneje pa je, če spimo toplo odeti, če oblečemo toplo pidžamo ali toplo spalno srajco in če poskrbimo, da je v spalnici vsaj 16 stopinj toplote.

Otrok je nervozen

Ni ga težko spoznati: razdražljiv je, joka za vsako malenkost, težko zaspi, spi nemirno, se prebujajo ponoči joka in kriči. Hitro je užaljen in igro z vrstniki prekine zaradi neznanih malenkosti. Niti za trenutek se ne more umiriti, delo začne pa ga pusti nedokončanega.

Vsaj ena tolažba staršem takšnega malčka: nervozen otrok je zelo sposoben, bister, dobro razvit, z lahkoto se uči, ima dober spomin in izredno domišljijo.

Zakaj?

Vzroki so v večini primerov zunanji. Otroci se lahko rodi nervozni, lahko pa postane nervozen zaradi neurejenega in hrupnega življenja, domačih preprirov in razburjenja, grobosti ... Posebno zato, ker je tak otrok navadno močnejše umsko razvit

in opaža tudi to, na kar starši sploh ne pomislijo.

Odnos starejših do takšnega otroka je izredno pomemben: stanje lahko ozdravi ali pa še poslabša. Včasih so starši z otrokom preostri; zaradi strogosti mora biti lažniv in zviti in postane razdražljiv in trdoglav ali pa pobit in ponižen.

Vzrok je lahko tudi prevelika popustljivost: otrok, ki mu preveč laskamo in mu vse dovolimo, postane preobčutljiv, nesamostojen, ob prvem neuspehu se zmede in postaja vse bolj živčen.

Pri nervoznih otrocih je treba paziti na mirno in urejeno življenje in na razumen ter pravičen odnos. Otroci naj veliko spi in ima čimveč miru. Dobra je tudi telovadba, igra na svežem zraku in prepričevanje v njegove sposobnosti.

Mojemu možu gre na otročje

Mož, ki prečepi ure in ure v kleti ob svoji električni železnici, ni otročji. Njegovo ravnanje kaže, da je bil v letih doraščanja za marsikaj prikrasjen. Toda ali mora biti zato sedaj prikrasjena njegova žena?

Ona pravi:

Niti slutila nisem, da se bo začel najin zakon krhati zaradi električnega vlakca. Da, tako je. Moj mož si je kupil električno železnico, z največjim navdušenjem si je v kleti uredil kaveto. Ko pride z dela, si obleče stare kavbojke in odide v klet. Kosilo ali večerja je zanj le nadležna prekinitiv priljubljene igre. Ne pogovarja se z mano, razen o najnujnejših zadevah. Nikamor ven ne greva. Kaj naj storim? Tega ne bom več dolgo vzdržala, zdi se mi, da mož ni več poročen z mano, ampak z električno železnico.

On pravi:

Ne vem, zakaj je moja žena tako sitna. Drugi možje hodijo zvečer ven, s prijatelji posedajo po gostilnah, jaz pa sem vedno doma. Že res, da rad brkljam po kleti in delam to in ono, ampak takšen sem bil tudi takrat, ko sva se spoznala. Nisem zgovoren človek, zadostuje mi, če se z ženo pogovorim le o najnujnejših zadevah. Pač nisem eden tistih ljudi, ki govorijo le zato, da govorijo, ter ure in ure premlevajo prazno slamo.

S svojim sedanjim življenjem sem povsem zadovoljen. Že kot otrok sem

si želel električno železnico, pa so bili starši prerrevni, da bi mi jo kupili. No, sedaj sem si jo kupil sam. Žena pa me zato obsoja, namesto da bi si tudi sama omislila kakega konjička.

Psiholog pravi:

Ena človekovih najprijetnejših potez je zmoglost za igranje. Z igro se otrok reši napetosti in uči za življenje. V igri se kaže njegova ustvarjalnost. Pravimo, da je odrasel človek, ki se rad in pogosto igra, mlad po duši.

Ker je igra koristna in zdrava, ne bi smeli nikomur očitati, da ne dela prav, če se igra. Pri otrocih, ki se ne znajo igrati, ugotovi psiholog hude zavore ali celo duševne motnje. Odrasel človek, ki se ne zna več igrati, je napet, brez smisla za humor, nič kaj prijeten družabnik. Vendar ima tudi navdušenje za igro svoje meje. Prav na te meje pa naložimo v primeru, o katerem je govor.

Mož, ki preživlja vsako prsto minuto v kleti, pri svoji električni železnici, se ne igra iz zabave, ampak zato, ker mu pomenita klet in igra beg pred resničnostjo. K električnemu vlakcu se zateka, ker čuti, da ne zmora obvladati nalog, ki mu jih postavlja življenje, niti ne čuti iskrenega in globkega razumevanja do žene.

Zamisliti se velja ob izjavi, ki sta jo navedla tako žena kot mož: namreč, da se mož pogovarja le o najnujnejših zadevah. Katere zadeve so to? In kakšen je zakon, v katerem si žena in

mož nimata povedati nič drugega kot to, koliko stane elektrika in kdaj pride račun za vodo.

Partner, ki pričakuje od zakona toplino, ljubezen in razumevanje, se ne bo sprijaznil s skopostjo svojega tovariša, ki hrani vsa čustva zase, na zunaj pa je mrk.

K prijetnostim življenja v dvoje spada tudi to, da se partnerja pogovarjata o nepomembnih stvareh, spoznavata drug drugega, se iščeta drug v drugem.

Zakoncema, ki sta prišla po posvet, bo nemara pomagalo, če bi se začela žena ljubeznivo in nevsiljivo zanimati za moževega konjička, namesto da je nanj preobčutljiva. Mogoče bi se ji posrečilo priti skozi trdo lupino, s katero se je mož obdal ob časov neizpolnjenih otroških želja in razočaranj dalje. Če pa to ne bi zaleгло, preostane še druga pot: namreč šok.

Ne potrebuješ me, torej grem za nekaj časa, da boš laže razmisllil, kakšna naj bo najina prihodnost. Tako nekako naj žena predloži, seveda ne v jezi in solzah, temveč mirno, odločno, pametno.

Kakšna bo potem odločitev? Lahko da se bosta partnerja razšla. Če pa bo šok dosegel namen in bosta žena in mož spoznala, da je kljub nesporazumom, zaradi katerih sta prišla po nasvet, težko shajala drug brez drugega, se jima le odpira pot, po kateri bosta dosegla razumevanje in globlje medsebojne odnose.

Malo testa – veliko nadeva

Eksotična pogača

Za 6 oseb potrebujemo: 250 g bele moke, 120 g masla ali margarine, malo soli, 5 žlic vode. Iz tega zamesimo krhko testo. Za nadev pa vzamemo 300 g cvetače in brstičnega ohrovtja, 1 papriko, 300 g gnjati, 300 g kranjske klobase, dve hrenovki, 50 g smetane, sol, poper, nekaj lovorja v prahu, svež peteršilj, 50 g masla.

Moko presejemo na desko, dodamo kosce masla, mesimo, dokler se moka in maslo ne sprimita v drobljenje. Takrat dodajamo vodo po žlicah in solimo. Mešamo s kuhalično (v sledi), in dobimo primerno mehko testo. Iz testa oblikujemo kepo, jo pokrijemo s prtičem in pustimo počivati pol ure. Potem razvaljamo testo 1/2 cm na debelo, obložimo z njim okrogel namaščen pekač z visokimi stenami. V sredino obloženega pekača naložimo nadev. Skuhamo cvetačo in narezano papriko. Odcedimo, damo v kozico skupaj z narezano klobaso, gnjatjo, začimbami in peteršiljem. Popečemo na maslu, obložimo pogačo, in damo vse skupaj v pečico. Pečemo 25 minut. Preden ponudimo, dodamo kuhane hrenovke, nasekljan peteršilj in smetano.

Pogača s špinačo

Za 2 osebi potrebujemo: 1/3 krhkega testa, ki je opisano v prejšnjem receptu, 400 g špinače, 150 g sira, 50 g masla, 1 jajce, ščepec soli, muškatin orešek.

Okrogel namaščen model obložimo s testom. Na testo naložimo rezine sira, skuhanu, ocedjeno in sesekljano špinačo, koščke masla. Malo solimo in začimimo z muškatinim oreškom. Damo za 20 minut v ogreto pečico, naredimo v sredini vdolbino z žlico, in ubijemo v vdolbino jajce. Damo še za 10 minut v pečico.

Ponarejena pizza

Za 2 osebi potrebujemo: 1/3 krhkega testa, ki je opisano v prejšnjem receptu. Razen tega pa še 1 jajce, 50 g ementalca, 50 g topljenega sira, 2 žlici skute, 2 žlici masla, 2 zeleni in 2 črni olivi, ščepec majarone, žličko masla in nekaj sardelnih filejev, 3 paradižnike.

Paradižnike polijemo z vrelo vodo, olupimo, in položimo za pol ure v olje in sol. Okrogel model obložimo s testom, na testo naložimo rezine sira, pokrijemo s polovico paradižnikov, nato pride grah, ki smo ga skuhalu na maslu, prelujemo s stepenim jajcem in nazadnje s preostankom paradižnika. Damo v vročo pečico za 20 minut. Preden postavimo na mizo, damo na pogačo sardelne fileje in okrasimo z olivami.

Kadar želimo pripraviti pizzico malo drugače, nadomestimo paradižnik s na kocke narezano gnjatjo, ali pa pečeno piščančje meso.

Pogača z gobami

Za 6 oseb potrebujemo: 200 g bele moke, 100 g masla, 1 jajce in 1 rumenjaki, ščepec soli. Nadev pa pripravimo iz: 1 kg svežih gob, ali 30 dkg suhih gob (ki jih nekaj ur prej namočimo v mlačno vodo), 50 g masla, 2 rumenjaki, sok pol limone, 1/4 čebule, peteršilj, sol.

Najprej zamesimo moko, maslo, sol in jajca v testo, oblikujemo kepo in pustimo, da počiva pol ure. Nato testo razvaljamo in z njim obložimo namaščen model. Vmes pripravimo nadev. Na maslu popražimo sesekljano čebulo in očistene gobe. Zmanjšamo plamen in dušimo, približno 15 minut. Nato nadevamo gobe na pogačo in damo za pol ure v vročo pečico. Preden ponudimo, razžvrkljamo jajca, dodamo limonin sok in sesekljan peteršilj, zlijemo na gobe in pustimo, da v pečici zakrknje.

RADIO-
TELEVIZIJA

TV AVSTRIJA 1

Petek, 28. 11.: 9.00 Poročila – 9.05 Policijska inšpekcija 1 – 9.30 Ruščina – 10.00 Šolska oddaja – 10.30 Pozejdno inferno – 12.20 Poročila in ozadja – 13.20 Poročila – 16.30 Za predšolske otroke – 16.55 Mini-ČVS – 17.05 Niklaas, otrok iz Flandrije – 17.30 Mala nogometna enajsterica in njene težave – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Derrick – 21.15 Modna revija z reklamo – 21.25 V najboljši družbi – 22.10 Spitting image – 22.55 The tempest – 0.25 Poročila.

Sobota, 29. 11.: 9.00 Poročila – 9.05 Italijanščina – 9.35 Francoščina – 10.05 Ruščina – 10.35 Lubezenski film – 11.55 Nočni studio – 13.00 Poročila – 14.30 Zakaj sem le 2 x ja rekel – 15.55 Sveto pismo pripovedovano za otroke – 16.00 Nils Holgersson – 16.25 Otroci iz Mühltala – 16.55 Mini-ČVS – 17.05 Risanje – slikanje – oblikovanje – 17.30 Rasmus in vagabund – 15.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Dva x sedem – 18.50 Pater dr. Berthold Mayr odgovarja – 19.00 Avstrija danes z novostmi iz Južne Tirolske – 19.30 Čas v sliki in šport – 20.15 Glasba moje življenje – 21.50 Šport – 22.25 Govorica gibanja – 23.10 Peter Dvorsky – 0.10 Poročila.

Nedelja, 30. 11.: 11.00 Ura tiska – 12.00 Orientacija – 14.40 Miss Sadie Thompson – 15.30 Moderna pravljica – 15.55 Živalska gala predstava – 16.55 Alice v čudežni deželi – 17.20 Risanka – 17.35 Prometni klub za otroke – 17.40 Seniorski klub – 18.25 Pogled in ugani – 18.30 Mi – 19.00 Slike iz Avstrije – 19.25 Govori msgr. Josef Eichinger – 19.30 Čas v sliki in šport – 20.15 Sigmund Freud magazin – 21.45 Gagliostro na Dunaju – 0.45 Poročila.

Ponedeljek, 1. 12.: 9.00 Poročila – 9.05 Policijska postaja – 9.30 Prosim k mizi – 10.00 Šolska oddaja – 10.30 Zakaj sem le 2 x ja rekel – 11.55 Rjava hijena – 12.00 Zeb za zob – 13.00 Poročila – 16.30 Za predšolske otroke – 16.55 Mini-ČVS – 17.05 Calimero – 17.30 V kraljestvu divjih živali – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Ponedeljski šport – 21.08 Kuharski mojstri – 21.15 Akcija v Manhattanu – 22.00 Najboljši avtomobili sveta – 22.05 Avstriji na lovu na amačone – 23.05 Robinson in pastor – 23.50 Poročila.

Torek, 2. 12.: 9.00 Poročila – 9.05 Policijska postaja – 9.30 Italijanščina – 10.00 Šolska TV – 10.30 Freud – 12.25 Ponedeljski šport – 13.15 Poročila – 16.30 Za predšolske otroke – 16.55 Mini-ČVS – 17.05 Čebelica Maja – 17.30 Oddaja z miško – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Inozemski report – 21.08 Pogled in ugani – 21.15 Dallas – 22.00 Krik po življenju – 23.35 Šport – 23.40 The Addams Family – 0.05 Poročila.

Sreda, 3. 12.: 9.00 Poročila – 9.05 Policijska postaja – 9.30 Francoščina – 10.00 Šolska TV – 10.30 Miss Sadie Thompson – 12.00 Mogočne

reke – 12.10 Inozemski report – 13.00 Poročila – 16.30 Mehanizirani možek – 16.55 Mini-ČVS – 17.05 Jolly box – 17.30 Sipe iz drugega nadstropja – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Sanje mojega življenja – 21.50 Zrcalne slike – 22.05 Krik po življenju – 23.35 Poročila.

Četrtek, 4. 12.: 9.00 Poročila – 9.05 Policijska oddaja – 9.30 Dežela in ljudje – 10.00 Šolska TV – 10.30 Podtaknjene – 12.00 Škorpion – nočna zver – 12.15 Klub seniorjev – 13.00 Poročila – 16.30 Za predšolske otroke – Mini-ČVS – 17.05 Mali zmaj Grisu – 17.30 Krims krams otroško veselje – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Glasbeni spomini – 21.50 1-2-X – 22.20 Krik po življenju – 23.50 Poročila.

TV AVSTRIJA 2

Petek, 28. 11.: 16.20 Bolnišnica ob robu mesta – 17.15 Prostor za živali – 18.00 Teden – pregled – 18.20 Simon Templar – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Dežela gora – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturni žurnal – 21.45 Šport – 22.15 Grad strahov – 23.50 The Addams family – 0.15 Poročila.

Sobota, 29. 11.: 15.45 Dva x 7 – 15.45 Konfrontacija in srečanja – 17.00 Ljuba družina – 17.45 Kdo me hoče? – 18.00 Panoptikum – 18.25 Nogomet – 19.00 Trailer – 19.30 Čas v sliki – 19.55 Novo v znanosti – 20.15 Freud – 22.15 Ura se izteka – 23.45 Solid Gold – 0.30 Poročila.

Nedelja, 30. 11.: 9.00 Poročila – 9.05 Rdeči panter – 9.15 Moja nevesta je nadčutna – 10.50 Sto mojstrov – 11.00 Orf koncert – 15.00 Športni popoldan – 16.55 Adventno petje iz Christkindla – 17.40 Jean Michel Jarre – 18.25 Pogled in ugani – 18.30 Brez nagobčnika – 19.25 Novo v kinu – 19.30 Čas v sliki – 19.50 Primer za ljudskega odvetnika – 20.15 Kraj zločina – 21.30 6 iz 45 – 21.45 Dinastija – Denver – 22.30 Sedem dni športa – 22.50 The Addams Family – 23.15 Nočni studio – 0.20 Poročila.

Ponedeljek, 1. 12.: 17.30 Tele kolegij biologija – 18.00 Cesta Lindenstraße – 18.30 Q. E. D., kriminalna serija – 19.15 Otroci pripovedujejo – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Izposojeni dedek – 21.08 Kuharski mojstri – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturni žurnal – 21.45 Šiling – 22.05 Pišče v kisu – 23.50 Poročila.

Torek, 2. 12.: 17.00 Šolska TV – 17.30 Orientacija – 18.00 Kviz – 18.30 Q. E. D., kriminalna serija – 19.15 Otroci pripovedujejo – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Kaj sem jaz – 21.08 Pogled in ugani – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturni žurnal – 21.45 Klub 2 in poročila.

Sreda, 3. 12.: 17.00 Zdravje, fundament življenja – 17.30 Dežela in ljudje – 18.00 Poznana divjina – 18.30 Q. E. D., kriminalna serija – 19.15 Otroci pripovedujejo – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Emigranti – 21.00 Novo v kinu – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturni žurnal – 21.45 Jantarjeva pot – 22.30 David Lean – življenje v filmu – 0.25 Poročila.

Četrtek, 4. 12.: 17.05 Daleč od vrta Edna – 18.00 Kulinarčna Avstrija – 18.30 Q. E. D., kriminalna serija – 19.15 Otroci pripovedujejo – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Poročila in ozadja – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturni žurnal – 21.50 Klub 2 in poročila.

TV LJUBLJANA

Petek, 28. 11.: 9.00 Tednik – 10.00 Po belih in črnih tipkah – 15.55 TV Mozaik – ponovitev – 17.25 Poročila – 17.30 Kako je jazbec prelisičil lisico in Lev in človek – 17.50 Zgodbe modrega telefona: Ne hodi z nami, češkoslovaška nanižanka – 18.15 Računalniški informacijski sistemi – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzorje ljubljanskega območja – 19.30 Dnevnik – 19.55 Vreme – 20.05 Novi Pacifik: Vrnitev v raj, ameriška dokumentarna serija – 21.10 Hollywoodčanke, ameriška nadaljevalka – 22.00 Dnevnik – 22.20 Veleposlanik, jugoslovanski film.

Sobota, 29. 11.: 8.00 Poročila – 8.05 Pihalni orkester ravnstevnikov – 8.35 Živ, žav, otroška matineja – 9.30 Vojna je vojna, ponovitev otroške oddaje – 9.45 Neža Maurer: Rišev sonce – 10.00 Kako je jazbec prelisičil lisico in Lev in človek – 10.25 Sestriere: Svetovni pokal v smučanju-veleslalom (M), prenos 1. vožnje – 12.00 Exlibris M + M, ponovitev mladinske oddaje – 12.55 Sestriere: Veleslalom (M), prenos 2. vožnje – 14.00 Novi Pacifik: Vrnitev v raj, ameriška dokumentarna serija – 15.10 Poročila – 15.15 Otroška oddaja vseh TV studiov – 16.45 Volk samotar, jugoslovanski mladinski film – 18.05 Prva republika, dokumentarna oddaja TV Beograd – 18.50 Risanka – 19.00 Danes: Še nekaj zase! – 19.30 Dnevnik – 19.48 Vreme – 19.50 Zrcalo tedna – 20.15 Doktor, slovenski film – 21.50 Popevke ob Gardskem jezeru – 22.20 Dnevnik – 22.35 Čarobna piščal, balet.

Nedelja, 30. 11.: 8.00 Poročila – 8.55 Živ, žav: Risanke, biskviti – 9.50 Zgodbe modrega telefona: Ne hodi z nami, slovaška nadaljevalka – 10.15 Nezvestoba po slovaško, zadnji del slovaške nadaljevalke – 11.30 PTUJ '86 – 12.00 Kmetijska oddaja TV Zagreb – 13.00 Poročila – 14.40 Mirni človek, ameriški film – 16.50 Poročila – 17.00 V nedeljo popoldne iz Maribora –

Odkrivanje Plečnikovega opusa

Jože Plečnik – Slovenski arhitekt (1872-1957)

V Ljubljani so prejšnji četrtek odprli razstavo „Arhitekt Jože Plečnik 1872 – 1957“, ki jo je v Parizu letos spomlad obiskalo 380.000 obiskovalcev. Ob otvoritvi je Dušan Šinigoj poudaril, da je bil Jože Plečnik človek, ki je kot prvi na Slovenskem povzdignil arhitekturo na raven umetniškega izpovedovanja.

Plečnikova razstava bo na Gospodarskem razstavišču do 3. januarja 1987 odprta vsak dan (tudi ob nedeljah in praznikih) od 9. do 20. ure.

Delo slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika postaja v osemdesetih letih za Evropo in svet pravo odkritje. Za ozkim krogom strokovnjakov sedaj spoznava njegovo delo tudi širša kulturna javnost.

Arhitekt Jože Plečnik je postal središčna osebnost doslej zamolčanega umetnostnega razvoja Evrope, ki je potekal za pročeljem funkcionalističnih gesel teoretikov in vidnih ustvarjalnih osebnosti evropskega modernizma od Le Corbusierja in Miesa van der Roheja do Franka Lloyda Wrighta in Alvarja Aalta.

Proces odkrivanja Plečnikovega opusa, razpeta med Dunaj in Ljubljano, Prago in Beograd, je nedavno tega doživel vrh s francosko-slovensko razstavo, ki jo je zasnoval in postavil ob veliki pomoči SR Slovenije in mesta Ljubljane Umetnostni in kulturni center Georges Pompidou spomladi leta 1986 v Parizu. Poleg izjemne izvedbene kvalitete priznava zdaj tujina Plečniku tudi izjemno stopnjo izvirnosti, inventivnosti v uporabi zgodovinskih, regionalnih in celo lokalnih prvin, zaokroženih v novih celotah množice izdelkov, od drobnih detajlov mimo spomenikov in arhitektur do večjih urbanih potez. Podoba Ljubljane med vojnama so označili kot mesto s Plečnikovim podpisom, Plečnika samega pa za predhodnika aktualnega postmodernizma.

Jože Plečnik se je rodil 23. januarja 1872 v Ljubljani. Kmalu po končani ljudski šoli je odšel na industrijsko-obrtno šolo v Gradcu (danes Graz v

Avstriji) in se izučil za načrtovalca pohištva. Leta 1895 se je vpisal na dunajsko likovno akademijo – oddelek za arhitekturo in ga leta 1898 končal kot najboljši študent v razredu znanega arhitekta Otta Wagnerja. S štipendijo potuje po Italiji in Franciji (1898–99). Po vrnitvi na Dunaj začne kmalu delati samostojno. V tem času nastane nekaj zasebnih in najemnih hiš, znamenita Zacherlova palača (1905), vodnjak Karla Boromejskega (skupaj s kiparjem Engelhardtom, 1906) in cerkev Sv. Duha na dunajskem Ottakringu (1910–13). S temi deli se Plečnik uvršča med pionirje evropske moderne arhitekture. Leta 1911 so odzove vabilu kolega Jana Kotěre in prevzame mesto profesorja na umetno-obrtni šoli v Pragi (1911–1920). Po ustanovitvi ljubljanske univerze (1919) pride na vabilo arhitekta Ivana Vurnika poučevati na oddelek za arhitekturo Tehnične fakultete, hkrati pa sprejme imenovanje predsednika Češkoslovaške republike Tomaša G. Masaryka za glavnega arhitekta prenove praškega gradu Hradčanov. Tako začne nastajati dva opusa, praški in ljubljanski, ki se za daljšo dobo (1920–1938) tesno prepletata.

Na Hradčanyh Plečnik velikopotezno oblikuje vrtove, dvorišča, prehode in notranjščine. V tridesetih letih pozida še monumentalno cerkev Sv. Srca Jezusovega na praških Vinohradih. V Ljubljani začne bolj skromno (Dom duhovnih vaj, 1924), a dobi kmalu tudi pomembna naročila: cerkev Sv. Frančiška v Šiški (1925–1930), cerkev v Bogojni (1925–28), ljubljanski stadion (1925–1937), celjska Ljudska posojilnica (1928–

1930), šola v Zgornji Šiški (1927–1929), Trgovska zbornica (1927–1928). Vzajemna zavarovalnica (1929–1930), cerkev Sv. Antona v Beogradu (1933–1936), Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani (1936–1940), cerkev Sv. Mihaela na Barju pri Ljubljani (1936–1939), uršulinska gimnazija (1939–1941), ljubljanske Zale (1939–1940) in Trznice (1939–1942).

Od urbanističnih ureditev je treba poudariti oblikovanje osi Vegove ceste s Kongresnim trgom (danes Trg osvoboditve, 1929–1931), nabrežja rek Ljubljanice in Gradaščice s številnimi mostovi (1930–32–1939), Cojzovo cesto s Šentjakobskim trgom (1926–1927), park Tivoli in Tromostovje (ok. 1939), pa Rimski zid, okoli cerkve Sv. Jerneja v Šiški (1936) in grajske Šance. Svojo zamisel o Ljubljani kot slovenskih Atenah je izrazil v dveh urbanističnih načrtih leta 1928 in 1940, vendar vrsta zamisli, ki jih je imel v teh načrtih, ni bilo izvedenih. Po vojni se je ukvarjal zvečine z oblikovanjem spomenikov narodnoosvobodilne vojne, z adaptacijami več cerkva, krstilnic in kapel (cerkev v Stranjah, 1947–50; krstilnici v Mengšu in Kamniku ipd.) in pozidal gledališče v Kranju. Med najvidnejši nalogi njegovega starostnega obdobja sodita prenova Križank (1954–56) in postavitve paviljona na Brionih (1956).

Umrli je 6. januarja 1957 na svojem domu v Trnovem. Njegova hiša z ohranjenimi ambientni in predmeti, ki jih je uporabljal za časa svojega življenja ter s pomembnim arhivom, je danes sedež Arhitekturnega muzeja Ljubljane.

Informacija je več kot senzacija

Novega naročnika/novo naročnico pridobil(a):

(ime in priimek)

(naslov)

(pošta)

Drucksache
Tiskovina

P. n.

Slovenski
VESTNIKPostfach/poštni predal 408
9021 Klagenfurt/CelovecSLOVENSKE ODDAJE
AVSTRIJSKEGA RADIA
vsak dan od 18.10 – 19.00

Petek, 28. 11.: Domača in ledinska imena (dr. Feinig)
Sobota, 29. 11.: Duhovni nagovor (Prof. Franz Božič)
Voščila (M. Hartmann)
Nedelja, 30. 11.: Rok Petrovič – zvezda na smučarskem horizontu
Ponedeljek, 1. 12.: Advent – V živo z Dul pri Zili
Torek, 2. 12.: Otroški spored
Sreda, 3. 12.: 50-letnica smrti skladatelja Emila Adamiča (I. Virnik)
Četrtek, 4. 12.: Rož - Podjuna - Zila
Petek, 5. 12.: SNG „Drama“ v Celovcu – Jančarjev „Briljantni valček“

Slovenski
VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza Slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Tarviser Straže 16.

Uredništvo in uprava: 9020 Celovec, Tarviser Straže 16
Telefon
(0 42 22) 51 43 00-30 (Rado Janežič)
31 (Lubo Urbajs)
32 (Andrej Kokot)
33 (Vinko Wieser)
Teleks 42 20 86 sndk a

Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Zastopstvo za Jugoslavijo:
ADIT-DZS, Kardeljeva c. 8/II, p.p. 171
61000 Ljubljana.

Letna naročnina: 2500 dinarjev.

V Mladinskem domu ŠSD:

Uspel nogometni turnir slovenskih šolarjev!

Igralci in organizatorji turnirja v Mladinskem domu.

Prejšnji petek je priredil Mladinski dom Slovenskega šolskega društva v svoji telovadnici nogometni turnir za šolarje, katerega se je udeležilo kar rekordno število moštev, namreč 13. Deloma so zaigrali posamezni razredi Slovenske gimnazije, pa tudi domska moštva so sodelovala. Pa še kako so sodelovala: vsak posamezni igralec se je trudil do zadnjega, in scena po igri med 1. in 4. razredom (1. razred je le nesrečno podlegel), ko se je večsteri igralec 1. razreda zjokal, je bila odraz vne, s katero so igrali. Pravzaprav je bilo le škoda, da je moralo pač to ali ono moštvo izpasti, toda pri turnirju se pač odloča tudi o zmagovalcu. Zmagalo pa je prvo moštvo 4. a-razreda, ki je v postavi Sturm, Tries-

nig, Smrtnik, Dovjak in Oraže v finalni tekmi nadigralo drugo moštvo 3. a-razreda. Tretji so postali igralci 2. b, četrti pa tisti iz 2. a-razreda.

Biljard:

Poraz v Pliberku!

Igralci 1. Slovenskega biljard kluba Celovec so v prvenstveni tekmi proti drugemu moštvu iz Pliberke bili brez možnosti in so podlegli s 3:1. Zabeležiti je treba, da očitno nekaterim igralcem SBK še včasih zagodejo živci, saj ne dosežejo v tekmi tiste forme, ki jo v treningih kažejo. Vsekakor pa imajo slovenski biljardisti še vedno izgled, da se tudi na lestvici izboljšajo. Važno pač bo, kako se bodo znali 12. decembra postaviti doma, ko bodo igrali proti vodečemu na lestvici, proti drugemu moštvu iz Sinče vasi.

ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – Bilčovščani tesno podlegli

V soboto sta se pri Korenu v Kajzarah pri Bilčovsu pomerili 3. ekipa SŠZ in 2. ekipa Blatograda. Blatograjčani so bili nekoliko srečnejše moštvo in so zmagali s 3:2. S tem so prehiteli Bilčovščane na lestvici. Postava SŠZ/Posojilnica Bilčovs: Rupert Reichmann 0, Hanzi Gasser 0, Franc Kernjak 1, Robert Hedenik 1, Joško Boštjančič 0.

S svojo zmago v tej tekmi je Franc Kernjak dosegel največ točk te sezone in prevzel vodstvo na interni lestvici ŠD SŠZ: Franc Kernjak (5,5 iz 9), Gorazd Živkovič (5 iz 5), Franci Rulitz in Robert Hedenik (4,5 iz 5 oziroma 4,5 iz 8) itd.

Zgornja liga:

SK Sveče/Bistrica – Post SV 2,5:5,5. Perko – Deisinger 0:1, Kun-

čič – Jochinger remi, Prezelj – Reiter remi, Brandner – Kornprat remi, Hierreich – Smolle 1:0, Blatnik – Leopold 0:1, Notsch – Gönitzer 0:1, Fister – Katzian 0:1.

Naslednje tekme:

(vse tekme v ned., 30. nov. 1986 ob 9. uri zjutraj)

SŠK „Obir“ – SG Wolfsberg II, Celovec-vzhod II – SŠZ Cartrans, SŠZ Posojilnica Celovec II – SV Eitweg, SK Sveče/Bistrica II – DG Liebenfels.

Sporočilo šahistom SŠZ:

Sledeči šahisti so naprošeni, da se udeležijo naslednjih treningov (vsak četrtek pri Korenu ob 19. uri) ker bo treba končati klubsko prvenstvo: Amrusch, Kolter, Laufegger, H. Rulitz, Živkovič in Lukan (skupina A) ter Waldhauser, Einspieler, Gallob in Boštjančič (cup).

Rezultati slovenskih moštev

Kelag – Sele 11:9. Točke za Selane: Novak (3), Mirko Oraže (3), Falle (2), Novak/Mirko Oraže (1).

ZSM Škocijan – TTC Gurnitz 10:0. Točke za ZSN: Jernej (3), Luschnik (3), Blažej (3), Jernej/Luschnik (1).

Gurnitz – NTK Celovec 3:7. Točke za NTK Kupper (3), Mohar (3), Kupper/Mohar (1).

Naslednje tekme:

Sele I – ATSV Wolfsberg (danes petek, 28. 11. 1986 ob 19. uri v farnem domu v Selah), SSK Obir – SCA Šentvid (v soboto, 29. 11. 1986, ob 19. uri v kapelški glavni šoli), NTK Celovec – Labot (v sredo, 3. 12., ob 19. uri v Mladinskem domu)

Slovenski šport:

Lep uspeh tudi v karateju!

Dve leti že vadi več deklet (članice SSK Obir v Železni Kapli), trdi, borbeni šport karateja. Letos pa so se Kapelčanke prvič udeležile koroškega ženskega prvenstva v tako imenovani kata-kategoriji karateja in zabeležile izvrstne uspehe. Danijela Karničar, učiteljica za ročno delo na glavni šoli v Železni Kapli, pa se je med njimi še najbolj izkazala, saj je postala odlična druga za Celovčanko Manuelo Korak. Marica Smrtnik ter Marija Dovjak pa sta s tretjim oz. petim mestom pri prvenstvu uspeh SSK Obir šele prav zaokrožile, tako da so Kapelčanke zapustile Trg kar z dvema kolajnama ter z eno častno uvrstitvijo.

Danijela Karničar, druga koroškega prvenstva v kata-karateju.

Izkušnje partizanov športnikov

Mnogi športniki so bili pogumni borci

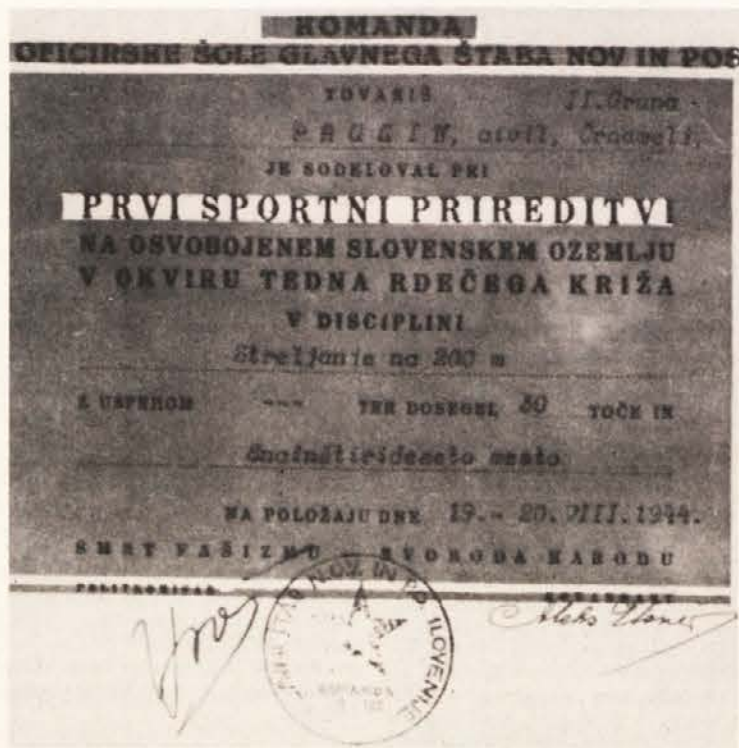
Eden mladih sokolskih telovadcev, strokovnjak za telesno kulturo, prvoborec Ljubo Jovan-Saša se takole spominja partizanskih dni in razmišlja o prednosti športnikov v vojni:

„Partizansko vojskovanje je zahtevalo velike napore, zato je imel športnik neprecenljive prednosti. Bil je hitrejši, močnejši in zato varnejši od borcev, ki teh sposobnosti niso imeli, ker se prej niso ukvarjali s športom.“

Posebno pomembna je bila telesna sposobnost v prvih dneh ali tednih po prihodu v NOV. Pozneje si je vsakdo z vsakdanjimi marši, juriši, prenašanjem orožja, streliva, hrane, literature itd. pridobil določeno stopnjo sposobnosti – ki pa seveda ni bila zadostna v najbolj kritičnih situacijah.

Pri vsakem vojskovanju, posebej pa pri partizanskem, je poleg telesne kondicije potrebna tudi iznajdljivost, hitro in pravilno reagiranje. Prav to pa zahteva veliko treniranja že od mladosti.

Marsikateri partizan je izgubil življenje prav zaradi pomanjkanja te

sposobnosti. Psihofizična sposobnost, s katero je mišljena tudi sposobnost hitrega reagiranja, pa seveda ne koristi, če nenadoma pade bomba ali če borca zadene krogla. Uspešna je tedaj, ko je treba sovražnika prehiteti, ko se je treba hitro umakniti, ko moraš biti v jurišu hitrejši od sovražnika, ko moraš rešiti ranjenega soborca, prenesti in premestiti potrebno orožje in opremo itd.“

V prvih udarnih skupinah in med pripadniki Varnostno-obveščevalne službe v Ljubljani je na primer skupino vodil skojevec, drugi člani pa so bili večinoma iz vrst športnikov ali telovadcev, torej ljudje, ki so že kot taki pogumni, iniciativni in iznajdljivi.

Podatke o vlogi športnikov v posebnih partizanskih nalogah je mogoče najti že za oktober 1941, ko sta po napadu na Lož športnika Cvetko Močnik-Florjan in Stane Semič-Daki kot prva partizana v Jugoslaviji uspešno uporabila smuči pri izvidniških akcijah. Daki je pozneje v hudi zimi leta 1942 organiziral letečo patroljo, ki se je razvila v pravo smučarsko četo, sestavljeno iz mladih smučarjev z Blok in iz Ljubljane. (se nadaljuje)

Zaključujemo nagradno tekmovanje za pridobivanje novih naročnikov

S koncem novembra zaključuje Slovenski vestnik nagradno tekmovanje za pridobivanje novih naročnikov. Akcijo smo pripravili v okviru 40-letnice Slovenskega vestnika, ki je svoj višek dobila s tridnevni izletom na Jadransko morje.

Po končani akciji bomo med tiste, ki so se posebno potrudili, razdelili lepe nagrade.

Kot nov naročnik v smislu tega tekmovanja velja vsakdo, ki Slovenski vestnik naroči ali sam ali preko druge osebe ter poravnava naročnino vsaj za eno leto. Naročnina za celo leto znaša samo 250 šil. v Avstriji, oziroma 2500 din za Jugoslavijo, kjer naročila sprejema ADIT, Gradišče 10/2, 61.000 Ljubljana.

SLOVENSKI VESTNIK 40 LET

V okviru nagradnega tekmovanja v pridobivanju novih naročnikov naročam „Slovenski vestnik“ in prosim, da mi list pošljete na naslednji naslov:

Ime in priimek

naslov

pošta

Obvezujem se, da bom naročnino redno plačeval(a) in prosim, da mi pošljete račun in položnico.

(kraj in datum)

(podpis)

Pridobivaj nove naročnike

Nagrade:

- mikrokomputer Commodore 64
- vrhunske smuči iz tovarne Elan na Brnci,
- stenske omare iz tovarne IPH v Žitari vasi,
- pogostitve v hotelu Korotan v Sekiri in
- pogostitve v hotelu Obir v Železni Kapli.

Poslužite se naročilnice. Pri žrebanju nagrad bomo upoštevali še vse, ki bodo do prihodnjega torka poslali ali oddali naročilnico!